

ב"ה • ערב שבת קודש פרשת האזינו • ז' בתשרי ה'תשפ"א

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

התקשרות

א'שס"ו

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפרשת השבוע
• הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים • יומנים
ותאריכי חב"ד • שניים מקרא ואחד תרגום

צעירי
אגודת
חב"ד

עדיין קשה לכתוב אודות הסתלקות הרבי... אבל מוכרחים לזכור תמיד את האחריות הגדולה, שהדבר הטיל על כל אחד ואחד מאתנו, ובפרט על אלו שזכו לראותו פעמים רבות וזכו שהוא יראה אותם פעמים רבות וחשב עליהם פעמים רבות.

ואנשים אלו, צריך הזכרון לגרום להם התגברות כוחותיהם הרוחניים ביתר שאת ויתר עז, ובפרט כדי להיות מעביר על מידותיו, אפילו אם חושבים שצודקים לחלוטין, כפי שהרבי כותב במאמר של שבת תשובה ה'שי"ת (קונטרס ע').

יש לזכור תמיד, שאנו אנשי הרבי, ולהעמיד לעצמו את השאלה: האם הרבי מרוצה ממני שכך אני נוהג? האם יש לי אתכפיא ואתהפכא כראוי לאיש של הרבי?

(אגרות קודש חלק ג' עמוד שלו - מתורגם מאידיש)

4 < דבר מלכות • 8 < משיח וגאולה • 9 < ניצוצי רבי • 12 < ממעיני החסידות • 13 < אוצרות דור ודור • 14 < לוח השבוע • 24 < עת לדעת • 28 < שניים מקרא ואחד תרגום

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד'							
ו', ז' בתשרי	4.31	5.19	5.40	6.38	9.30	12.32	1.02	6.33.3	6.57
ז', ח' בתשרי	4.32	5.20	5.41	6.38	9.30	12.32	1.02	6.32.0	6.56
ח', ט' בתשרי	4.33	5.20	5.42	6.39	9.30	12.31	1.01	6.30.7	6.55
ט', י' בתשרי	4.33	5.21	5.42	6.40	9.30	12.31	1.01	6.29.4	6.53
י', י"א בתשרי	4.34	5.22	5.43	6.40	9.30	12.31	1.01	6.28.1	6.52
יא', י"ב בתשרי	4.35	5.22	5.44	6.41	9.30	12.30	1.00	6.26.8	6.51
יב', י"ג בתשרי	4.36	5.23	5.44	6.42	9.31	12.30	1.00	6.25.5	6.50
יג', י"ד בתשרי	4.36	5.24	5.45	6.42	9.31	12.30	1.00	6.24.2	6.48

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
האזינו / תשובה	17:52	19:07	18:13	19:09	18:02	19:08	18:13	19:09
יום הכיפורים	17:49	19:05	18:11	19:06	18:00	19:06	18:11	19:06
חג הסוכות	17:42	18:58	18:04	19:00	17:53	18:59	18:04	19:00

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט,

אליהו קעניג, אברהם מרינובסקי, מנחם מענדל שייקביץ

מו"ל: המרכז לעזרי שליוחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד 6084000

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

ISSN 7474-0793 • גיליון 1366

פרשת האזינו | הקרוב והרחוק

הוראה ולקח הנובעים מן ההבדל שבמשמעויות המילים "האזינו ו"תשמע": לשתייהן המשמעות של ציות, הקשבה ושמיעה, אך "האזינו" הוא ביטוי המתייחס לדברים הנשמעים מקרוב ו"תשמע" מתייחס לדברים הנשמעים מרחוק. לפי משמעות זו של שתי מילים אלה היה מתאים יותר להשתמש בסדר הפוך: ביחס לשמים הרחוקים - "שמעו", וביחס לארץ שהיא קרובה - "האזינו", כפי שאנו מוצאים זאת במקום אחר.

יש כאן, איפוא, ההוראה וההדגשה שכאשר אצל יהודי מאירים דבריו של משה והוא אומר וחוזר עליהם - הסדר הוא הפוך: למרות שבעניינים גשמיים, אברים וחושים גופניים וכיוצא באלה, אין היהודים - מבט ראשון - שונים מן הלא-יהודים, הרי משום העובדה שיש ליהודי נשמה, שהיא חלק אלוהי ממעל ממש, הרי העניינים השמימיים - קרובים, והעניינים הארציים - רחוקים: האזינו - השמים, ותשמע - הארץ.

ורק לאחר מכן ומאוחר יותר הוא יורד אל "הארץ", לעסוק בעניינים הארציים מקרוב, כדי לפעול בהם, שהכסף יהיה לכסף צדקה, עור הבהמה יהיה לקלף שעליו נכתבות פרשיות התפילין, וכך הלאה.

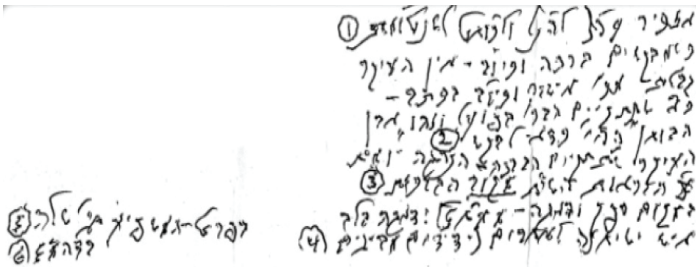
(מכתב כללי לראש השנה, תשמ"ג. מתורגם מאידיש)

הכתב והמכתב המענה האמיתי

מענה לאישה שכתבה לרבי והתאוננה שלא קיבלה מענה, ושאלה היה כדאי לה שלא לבקש:

- 1) אזכיר עה"צ להנ"ל ולכוה"ט לשנטומ"ת [= על הציון להנזכר לעיל ולכתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה]
- 2) כשמבקשים ברכה וכיו"ב [= וכיוצא בזה] - אין העיקר קבלת מכ' אישור, וכיו"ב בכתב כ"א [= מכתב אישור, וכיוצא בזה בכתב כי אם] שתתקיים הבר' [כה] בפועל וזהו "אבן הבוחן" הה' כדאי לבקש

- 3) העיקר שתתקיים הברכה - הנהגה יומית ע"פ [= על פי] הוראות השי"ת [= השם יתברך] מקור הברכות
- 4) במקום ספק ודאגה - אמחז"ל [אמרו חכמינו ז"ל]: דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים (ידידים מבינים
- 5) בפרט - המשפיע תי' שלה) [
- 6) בדהמ"ז [= בדיקת המזוזות]

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ז' בתשרי ה'תשפ"א - י"ד בתשרי ה'תשפ"א

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ז' בתשרי	הלכות גירושין.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	הל' תפילין ומזוזה וס"ת.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע רכב.
ש"ק	ח' בתשרי	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע רכב.
א'	ט' בתשרי	פרק ז-ט.	פרק ג.	מל"ת שנו.
ב'	י' בתשרי	פרק י-יב.	פרק ד.	מל"ת שנו.
ג'	י"א בתשרי	פרק יג. הלכות יבום וחלי צה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ה.	מל"ת שנו. מ"ע רטז.
ד'	י"ב בתשרי	פרק ג-ה.	פרק ו.	מ"ע ריז.
ה'	י"ג בתשרי	פרק ו-ח.	פרק ז.	מל"ת שנו.
ו'	י"ד בתשרי	הלכות נערה בתולה.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ח.	מ"ע רכ. ריח. מל"ת שנו. מ"ע ריט. מל"ת שנט.

יום חנוכת המקדש

בשמיני בתשרי החלה חנוכת בית המקדש הראשון • גם בזמן הזה ישנם כל ענייני המקדש בשלימות - בנוגע למקדש הפרטי שבכל אחד ואחד מישראל • כאשר חל יום שמיני בתשרי בשבת נעשים כל ענייני חנוכת המקדש באופן של תענוג • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

- התחלת חנוכת בית המקדש הראשון.

מובן בפשטות גודל העילוי והשמחה המיוחדת הקשורה עם חנוכת בית המקדש, ועד שאמרו חז"ל² ש"אותה שנה לא עשו ישראל את יום הכיפורים", "לפי ששבעה ימים שלפני סוכות (החל מח' תשרי) עשו שמחה ומשתה"³, זאת אומרת: היות שיום הכיפורים של השנה ההיא היה באמצע חנוכת בית המקדש (ביום השלישי של חנוכת בית המקדש), מפני גודל השמחה של חנוכת בית המקדש אכלו ושתו ביום הכיפורים באופן של "שמחה ומשתה".

וכאשר "היו דואגים כו" שמא היה זה עניין בלתי רצוי - יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מוזמנים לחיי העולם הבא", היינו, לא זו בלבד שלא היה שום חיסרון בזה שאכלו ושתו ביום הכיפורים (כי כל ענייני יום הכיפורים נפעלו בשנה ההיא באופן של "שמחה ומשתה"), אלא אדרבה: ה"שמחה ומשתה" של יום הכיפורים פעל אצלם עילוי גדול ביותר, עד ש"יצתה בת קול ואמרה להם כולכם מוזמנים לחיי העולם הבא".

ואם הדברים אמורים לכל הימים של חנוכת בית המקדש, שכולם ישנו עניין של "שמחה ומשתה" (עד שאכלו ושתו ביום הכיפורים) - הרי על אחת כמה וכמה שכן הוא ביום הראשון של חנוכת בית המקדש, כמבואר בחסידות העילוי המיוחד ביום הראשון (וביום האחרון) של חנוכת המשכן ובית המקדש, וכן בנוגע ליום הראשון (והיום האחרון) של קורבנות

א

הקביעות של שבת שובה בעשרה ימים הראשונים של חודש תשרי (עשרת ימי תשובה) יכולה להיות בכמה אופנים, ובשנה זו חל שבת שובה בשמיני בתשרי - בסמיכות לתשיעי בתשרי, הקשור ביותר עם יום הכיפורים, כמובן ממאמר רז"ל "כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי".

ומובן, שבעניין זה ישנה הוראה מיוחדת בעבודת האדם לקונו - שהרי כל ענייני העולם הם "בשביל ישראל", ומאחר ש"אני נבראתי לשמש את קוני", מובן שכל עניין צריך להיות מנוצל לעבודת ה', וכתורת הבעל שם טוב הידועה שבכל דבר שיהודי רואה או שומע ישנה הוראה בעבודתו לקונו, כדלקמן.

ב

כאשר מעיינים בדברי ימי ישראל כדי לדעת מהו העניין המיוחד שאירע בשמיני בתשרי - אין צורך בחיפוש, כי מפורש בתנ"ך¹ שכאשר סיים שלמה המלך את בניין בית המקדש חגגו כל ישראל "שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום", חנוכת המזבח עשו שבעת ימים והחג (סוכות) שבעת ימים, ומאחר שארבע עשר ימים אלו היו רצופים, נמצא שחנוכת המקדש והמזבח (בשבעת הימים הראשונים) החלה בשמיני בתשרי וזהו עניינו המיוחד של שמיני בתשרי

(2) מועד קטן ט, א.
(3) פירוש רש"י שם.

(1) מלכים א, ח, סה. דברי הימים ב, ז, ט.

לכאורה, יכולים לשאול: מה שייך עתה כללות העניין של חנוכת בית המקדש - הרי עתה אין בית המקדש קיים, ובפרט כאשר נמצאים בחוץ לארץ וצריכים להיזכר אודות בית המקדש?!

זאת אומרת: לא זו בלבד שזה שקורא את ההפטרה לפני הציבור צריך לעבור על ההפטרה לעצמו קודם שיקראנה לפני הציבור, אלא כל יחיד קורא את ההפטרה לעצמו בעת אמירת "שנים מקרא ואחד תרגום".

ונוסף על אמירת ההפטרה על ידי כל יחיד בפני עצמו - ישנו חיוב לשמוע (ולא רק שמיעה סתם, אלא "דערהערן" (= הפנמה)) את ההפטרה בציבור, שאז מברכים לפניו ולאחריה, ומזה מובן שבעת אמירת ההפטרה בציבור מודגשים כל ענייני ההפטרה ביתר שאת וביתר עוז.

וכאמור לעיל - בהפטרה של שבת שובה אומרים את הפסוק "ונשלמה פרים שפתינו", שתוכנו - שבזמן הזה נפעל כללות העניין של הקרבת הפרים (קורבנות) על ידי דיבור האדם בתפילה ובתורה - "שפתינו".

ואף על פי שאומרים פסוק זה בתפילת כל יום חול - הרי מובן בפשטות שכאשר אומרים פסוק זה בהפטרה בברכות לפניו ואחריה, מודגש עניין זה ביתר זאת וביתר עוז.

ד

ביאור העניין של "נשלמה פרים שפתינו": פסוק זה נאמר ב"תורת אמת", ולכן, בוודאי שעל ידי "שפתינו" נפעל העניין של הקרבת פרים באמיתיות.

והנה, הקרבת הפרים צריכה להיות בבית המקדש דווקא (כי אסור להקריב קורבנות מחוץ לבית המקדש), היינו, שהפר ובעליו צריכים להיות בתוך בית המקדש, ודווקא אז יכולים להקריב קרבן. ועל דרך זה מובן בנוגע לעניין "נשלמה פרים שפתינו", שזהו בדוגמת הקרבת הקורבנות בבית המקדש. זאת אומרת: אין הכוונה שהוא יודע וחושב אודות בית

הנשיאים (שביום הראשון התנדבו כל הנשיאים, וביום האחרון ישנו ה'סך הכל' של כל קורבנות הנשיאים), ומובן גם בפשטות - על פי מאמר רז"ל "כל ההתחלות קשות", וכן, כאשר פועלים את התחלת החינוך של בית המקדש (ביום הראשון), מבלי הבט על הקושי שבדבר - ישנו בזה עילוי מיוחד, על דרך העניין ד"לפום צערא אגרא".

ועל פי האמור לעיל מובן גודל העילוי של שמיני בתשרי - התחלת חנוכת בית המקדש הראשון. ועניין זה חוזר ונשנה מידי שנה בשנה, על פי מה שנאמר "והימים האלה נזכרים ונעשים", היינו, שעל ידי זיכרון הדברים הרי הם "נעשים" מחדש (בדוגמת הפעם הראשונה).

א

לכאורה יכולים לשאול: מה שייך עתה כללות העניין של חנוכת בית המקדש - הרי עתה אין בית המקדש קיים, ובפרט כאשר נמצאים בחוץ לארץ וצריכים להיזכר אודות בית המקדש?!

והתשובה לדבר - בהתאם למה שנאמר בהפטרה של שבת שובה - "ונשלמה פרים שפתינו", היינו, שבזמן הזה נפעל כללות העניין של הקרבת הקורבנות על ידי דיבור האדם בתפילה ובתורה.

ובהקדים:

אמירת ההפטרה שייכת לכל אחד ואחד מישראל - כמנהג ישראל שכל יחיד אומר את ההפטרה לעצמו בעת שמעביר את הסדרה "שנים מקרא ואחד תרגום" (אף על פי שמובא בשולחן ערוך⁴ שאין זה חיוב מן הדין).

(4) אורח חיים סימן רפה סעיף י.

אף על פי ש"השמים ושמי השמים לא יכלכלוך" - נעשה כל אחד ואחד מישראל משכן ומקדש שבו משרה הקדוש ברוך הוא את שכינתו לפי שנשמתו של כל אחד ואחד מישראל היא "חלק אלוקה ממעל ממש", והעצם - כשאתה תופס בחלקו אתה תופס בכולו

המקדש הנמצא למעלה, אלא הוא נמצא (ביחד עם הפר
- "שפתינו") בבית המקדש בפועל.

הביאור בזה - על פי מאמר השל"ה⁵ על הפסוק
"ושכנתי בתוכם" (שנאמר בנוגע למשכן, וכן בנוגע
לבית המקדש - "מקדש דאיתקרי משכן") - "בתוכו לא
נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד", היינו, שכל
אחד ואחד מישראל הוא בבחינת משכן ומקדש לקדוש
ברוך הוא, ולכן אומר על בני ישראל "ושכנתי בתוכם".
זאת אומרת: אף על פי ש"השמים ושמי השמים לא
יכלכלוך" - נעשה כל אחד ואחד מישראל משכן ומקדש
שבו משרה הקדוש ברוך הוא את שכינתו, וטעם הדבר
- לפי שנשמתו של כל אחד ואחד מישראל היא "חלק
אלוקה ממעל ממש", והעצם - כשאתה תופס בחלקו
אתה תופס בכולו.

ובפרט על פי דיוק הלשון "בתוכו לא נאמר כו",
דלכאורה, היה מספיק לומר "ושכנתי בתוכם, בתוך
כל אחד ואחד", ולשם מה צריכים להדגיש "בתוכו
לא נאמר" - אלא הדיוק בזה הוא, שלא ייתכן העניין
ד"ושכנתי בתוכו" (במשכן ומקדש הגשמי), "בתוכו לא
נאמר", אלא רק כאשר ישנו עניין "ושכנתי בתוכם",
"בתוך כל אחד ואחד", זאת אומרת, שהשראת השכינה
במשכן ומקדש כפשוטו היא כתוצאה מהשראת השכינה
בתוך כל אחד ואחד

ה

[...] על פי האמור לעיל מובן שגם בזמן הזה ישנם כל
ענייני בית המקדש בשלימות - בנוגע למשכן ומקדש

הפרטי של כל אחד ואחד מישראל.
ובפרט כאשר נמצאים בשבת שובה, שאז אומרים
בהפטרה "ונשלמה פרים שפתינו", והקרבת הפרים (גם
על ידי "שפתינו") היא בבית המקדש דווקא (כנ"ל),
ולכן בשבת שובה מודגש עניין זה ביתר שאת וביתר
עוז.

ולכן, בעומדנו בשבת שובה שחל בשמיני בתשרי,
שאז החלה חנוכת בית המקדש הראשון - נפעל מחדש
כללות העניין של חנוכת בית המקדש הפרטי של כל
אחד ואחד מישראל, כי "הימים האלה נזכרים ונעשים".
וכללות העניין של חנוכת בית המקדש בעבדות
האדם - קשור עם עניין החינוך "חנוך לנער גו",
כמבואר בכמה דרושי חסידות שכללות עניין החינוך
קשור עם חנוכת המשכן (ימי המילואים) וחנוכת בית
המקדש, חנוכה וכו'.

ומובן שהחנוכה והחינוך של ח' תשרי נעשים באופן
נעלה ביותר - שהרי מדובר אודות בית המקדש
הראשון, שחינוכו היה בתכלית השלמות, באופן נעלה
יותר מחנוכת בית המקדש השני. דהנה, אף על פי שעל
בית שני נאמר "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון יותר
מן הראשון"⁶ - אין זה שייך לעניין החינוך, כי חנוכת
בית ראשון הייתה באופן נעלה יותר מחנוכת בית שני.

ועד שמצינו בגמרא⁷ שבזמן בית שני היו שינויים של
עניות ועשירות כו', היינו, שלכתחילה היה מצב של
עניות, ורק אחר כך "חזרו העשירים עשאוהו של זהב"
[ומובן שעניות ועשירות גשמית היא כתוצאה מעניות
ועשירות רוחנית], מה שאין כן בחנוכת בית ראשון היו

(6) חגי ב, ט. וראה בבא בתרא ג, סוף ע"א.
(7) ראש השנה כד, ב.

(5) סח, ב ויילך. ועוד.

של "לכתחילה אריבער".

(משיחת שבת פרשת האזינו, שבת שובה, ח' תשרי ה'תשמ"ג.
תורת מנחם חלק א עמ' 91 ואילך. הנחת השומעים, בלתי מוגה)

כל העניינים בתכלית ההרחבה והעשירות.

ובנוגע לחנוכת בית המקדש בשמיני בתשרי של שנה זו - ישנו עילוי נוסף: שמיני בתשרי חל ביום השבת, ומאחר שכללות העבודה של יום השבת היא באופן של תענוג ("יקראת לשבת עונג"), מובן, שגם העניין של חנוכת המזבח נפעל מתוך תענוג, ובאופן

סיכום

בקביעות שנה זו חלה שבת 'שובה' בתאריך ח' תשרי.

בח' תשרי החלה שמחת חנוכת בית המקדש הראשון. השמחה ארכה ארבע עשר יום - מח' תשרי עד חג הסוכות ושבעת ימי חג הסוכות. השמחה הייתה כה גדולה עד שבאותה שנה לא צמו ביום הכיפורים.

עניין חנוכת המקדש חשוב ומשמעותי גם בזמן הגלות:

כתוב "ונשלמה פרים שפתינו", על ידי תפילה ולימוד בענייני הקורבנות פועלים הקרבת קורבנות. הקרבה קרבן חייבת להיעשות במקדש בנוכחות המקריב, מכך מובן, שגם ההקרבה שעל ידי תורה ותפילה נעשית בבית מקדש - בכל אחד מישראל ישנו מקדש ומשכן לה', כמו שנאמר "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", "בתוכם לא נאמר אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד".

נמצא, שהמקדש הפרטי של כל אחד מישראל קיים בשלימות גם בזמן הזה, וכל ענייני המקדש משמעותיים גם לזמננו.

בכל שנה בח' תשרי חוזר עניין חנוכת המקדש ונפעל מחדש במקדשו הפרטי של כל אחד ואחד. בעבודת האדם - זהו עניין החינוך.

עבודת יום-הכיפורים - בבית-המקדש

שנהיה שלוחים לבשר ש"הנה זה בא"

ויהי-רצון שכל אחד ואחד מהשלוחים, בתוככי כלל ישראל, ישלים (וכבר השלים) השליחות לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, באופן שיש כבר כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה, ויש כבר את כל הברכות ("וזאת הברכה אשר בריך משה ג' לעיני כל ישראל") עם כל אותיות האל"ף-ב"ת... ובאופן דהולך ומוסיף ואור, "ילכו מחיל אל חיל", עד לברכה העיקרית - כהמשך וסיום הכתוב "ראה אל אלוקים בציון", בירושלים עיר הקודש, הר הקודש, בית-המקדש וקודש-הקודשים - גאולה אמיתית והשלימה על-ידי משיח-צדקנו.

ולהעיר, שהגאולה האמיתית והשלימה מודגשת עוד יותר בבואנו מתקיעת-שופר דראש-השנה (ותקיעת שופר במילואה ובשלימותה - בשני הימים דראש-השנה), כפי שאומרים בפסוקי שופרות "והיה ביום ההוא ייתקע בשופר גדול", ומסיימים וחותרים את פסוקי שופרות עם הברכה ותפילה, "תקע בשופר גדול לחרותנו".

ויהי-רצון והוא העיקר - שכל אחד ואחד מאיתנו יהיה "שליח" לבשר לעצמו, בני ביתו ולכל היהודים בסביבתו, ש"הנה זה בא", "הנה אלוקינו זה ג' זה ה' קוינו לו" (ב' פעמים זה), והנה דוד מלכא משיחא, ושאליהו הנביא כבר היה יום לפני-זה בטבריה ובישר אודות ביאת משיח צדקנו.

ויש לומר, שכיוון שמשיח יכול לבוא בכל יום, "אחכה לו בכל יום שיבוא", ואליהו הנביא צריך לבשר ביום שלפני-זה אודות ביאת המשיח - בא אליהו הנביא לטבריה בפועל ממש כל יום ומבשר אודות ביאת המשיח (במיוחד) לאלו שעומדים במעמד ומצב ד"אחכה לו בכל יום שיבוא" - גם אלו שאין אומרים זאת כדיבור (כמנהג חב"ד) אלא חושבים על-זה... וממשיכים ומסיימים את ההכנה ליום-הכיפורים, ועל-אחת-כמה-וכמה העבודה דיום-הכיפורים עצמו - בארצנו-הקדושה, בירושלים עיר-הקודש, בבית-המקדש, עד בקודש-הקדשים, לא רק באופן ד"ונשלמה פרים שפתינו" אלא באופן ד"ותחזינה עינינו (בשובך לציון ברחמים)", שרואים העבודה דיום-הכיפורים על-ידי אהרון הכהן (מכיוון ש"משה ואהרן עמהם") בבית-המקדש השלישי ("מקדש א-דני כוננו ידיך"), עד בקודש-הקדשים, ששם נעשית העבודה העיקרית והמיוחדת דיום-הכיפורים. ועוד והוא העיקר - בפועל ממש, ותיכף ומיד ממש.

(משיחת ז' תשרי, ל"מחנה ישראל", ל"הנש"א - התוועדות תנש"א כרך א, עמ' 66)

מכאן ולהבא - רק טוב הנראה והנגלה

בדורנו זה, דור האחרון - ישנו כבר ריבוי הכי מופלג ועצום כו' דענייני תורה ומצוות ומעשים טובים שפעלו בני-ישראל בעבודתם במשך כל הדורות שלפני-זה. ובפרט לאחר כל העניינים הבלתי-רצויים שעברו על עם ישראל במשך כל הדורות שלפני-זה, עד ל"מבול" הכי נורא שהיה בדור הכי האחרון - כבר יצאו ידי-חובת כל עניינים הבלתי-רצויים, וכבר נעשה הבירור והזיכוך כו' בתכלית השלימות.

ומכיוון שכן, בוודאי נגמר כבר ה"משחק" ("גענוג געשפילט זיך")... ד"נורא עלילה על בני אדם", ומכאן ולהבא - יומשך רק טוב הנראה והנגלה, ובלשון הפיוט (ביום-הכיפורים ובהושענא-רבה) "אוצרך הטוב לנו תפתח", "הטוב לנו בטוב הנראה והנגלה גם למטה ממש", "הטוב לנו", היינו, באותם העניינים הטובים דבני, חיי ומזונא שמובן ומושג בשכלנו שהוא "טוב"!

(מהתוועדות שבת-קודש פרשת בראשית תשמ"ח - התוועדות תשמ"ח, כרך א, עמ' 350)

ניצוצי רבי

מאת הרב מרדכי־מנשה לאופר

ערים שלמות, קריות ומוסדות נמסרו לרבי באמצעות 'מפתח'

ממקומות רבים בעולם שוגרו לרבי 'מפתח העיר' או 'מפתח הבנין' ע"י ראשי ערים מנהלי מוסדות שלוחים ועסקני ציבור • היבטים ומשמעויות מרתקים למחווה הזו, כפי שביאר הרבי במהלך השנים

האירוע הראשוני המרכזי של מסירת מפתח העיר לרבי היה בהתוועדות האחרונה של שנת תשכ"ב. הרב יעקב פלס ע"ה מסר את מפתח העיר 'קרית-גת' לרבי. הרבי הקדיש לכך שיחה מיוחדת ('תורת מנחם' כרך לד עמ' 324) בה ביאר שמשמעות 'מפתח העיר' שעל ידו מתבצעת פתיחת וסגירת שערי העיר להגן עליה מהחופץ.

הרבי יצא מן ההתוועדות ובידו המפתח והדבר הונצח בתמונה שצולמה באותה התוועדות.

הערים שזכו

עד שנת תשנ"ב נמסרו לרבי עשרות רבות של מפתחות מכל העולם. בין ערי ארץ-הקודש שה"מפתחות" שלהן שוגרו ע"י ראשיהן לרבי הרכבנו את הרשימה הבאה:

1. אור-יהודה
2. אור עקיבא
3. אילת
4. אריאל
5. אשקלון
6. טבריה
7. יבנה
8. יקנעם
9. ירושלים

10. מושבה מגדל
12. מגדל העמק
13. מיתר
14. מעלה-אדומים
15. מצפה רמון
16. נווה מונסון
17. עמנואל
18. עפולה
19. עתלית
20. צפת
21. קרית טבעון
22. ראשון לציון
23. רחובות
24. רמלה
25. רמת ישי
26. שדרות
27. תל אביב
28. תל מונד

[גם אחרי כ"ז אדר תשנ"ב וג' תמוז תשנ"ד שוגרו מפתחות לרבי והם מונחים כבוד בספריית אגודת חסידי חב"ד].

השלוחים או מוסרי המפתחות זכו להתייחסויות מהרבי. זכורים הדברים שאמר הרבי בשנת תשל"ח לראש עיריית צפת בעת שמסר את מפתח העיר,

"מסרתי לו את האלבוש של כפר חב"ד שיצא באנגלית... מר בים מסר לי את מפתח העיר, שהנני מעביר לכ"ק אד"ש".

בתמונות שנדפסו (שם) עמוד רביעי של תמונות אחרי עמ' 96): "בהוראת הרבי, כראש העיר של כפר חב"ד נפגש עם ראשי ממשל וראשי ערים. בתמונה טקס החלפת מפתחות בעיריית דטרויט".

באותו עמוד נראה ר' שלמה עם מושל מינסוטה כשמימינו הרב משה פלר שי, שליח הרבי למינסוטה.

ס. פאולא י[ו"ד] ש[בט] תש"מ

"מהמייצר [=מראש העיר] ע[ל] י[די] הר[ב] ד[וד] שי' ראזן" כך רשם הרבי בפתקא המצורפת למפתח העיר שנשלח לרבי ע"י ראש העיר של ס. פאולא לרגל מלאת שלושים שנה לנשיאותו". (צילום פורסם בגליון כפר חב"ד 1521 עמ' 34 אך שם נכתב בטעות תש"ל)

בחודש ניסן תשל"ז מלאו לרבי 75 שנה וראש עיריית תל אביב באותם ימים שיגר לרבי בהוקרה את 'מפתח העיר' תל אביב ('כפר חב"ד' שם עמ' 32).

לרגל פתיחת בית חב"ד באור יהודה שיגר בער"ה תשמ"ח עו"ד יצחק בוכנזה שכיהן באותם ימים כראש העיר את מפתח העיר ועליו חרוט: "אני מתכבד להגיש לך בזאת מפתח סמלי של עירנו" (תצלום שם).

תל-מונד ונס-ציונה

הרב עמרם שעתל מסר לרבי את מפתח היישוב תל-מונד, שנמסר לו במהלך כנס השלוחים בארצינו-הקדושה שהתקיים בנתניה.

בחודש מרחשון תשנ"ב מסר הרב ראובן פייגין - מנהל בית חב"ד הראשון שנפתח בשנת תשל"ה בנס-ציונה ונוהל על ידו במשך 17 שנה - מפתח העיר יחד עם תעודת הוקרה חתומה על ידי כל פרנסי העיר.

בין כסה לעשור ה'תשד"מ כתב הרבי איגרת לראש עיריית טבריה מר יגאל שי' ביבי בה הודה לו על מכתבו מכ"ו אלול תשמ"ג "בצירוף מפתח העיר טבריה" - צילום האיגרת פורסמה לראשונה ב'התקשרות' גליון רמ (י' אדר תשנ"ט) עמ' 12.

המפתח לשמחה

במהלך התוועדות יו"ד שבט תשל"ד נכח ראש העיר וורצ'סטר ממאסצ'וסטס מר עזריאל הכהן כ"ץ

ותוספת יתרה לגאון החסיד ר' אריה לייב קפלן ע"ה, שליחו הראשי לצפת ב'חידות' - ראה בהרחבה ב"מבוא" לאגרות קודש כרך ל"ג הנמצא בדפוס.

רשימה נרחבת בנושא פורסמה ב'התקשרות' גליון רלו (י"ב בשבט תשנ"ט) עמודים 10-14. ועתה הוספנו הוספות חשובות.

מסירת המפתחות ביהדות

התייחסות מיוחדת של הרבי לנושא המפתח מצויה במכתבו של הרבי לראש העיר וורצ'סטר מסצ'וסטס מר יוסף ח. כשדין מ"ג אדר א' תשכ"ז. באותו חורף התקיימה בעיר ועידת אמצע-החורף של 'נשי ובנות חב"ד' ומר כשדין כיבד את האירוע הן בעצם הופעתו והן באמצעות הצהרה רשמית שהנפיק ברוב אדיבותו באותו יום.

והרבי כתב לו בין השאר באנגלית (תרגום ב'כפר חב"ד' גליון 1496 עמ' 11):

הנני להביע לפני את תודתי... באותה מידה על הכבוד והזכות שנתן לי בכך שהעניק לי את מפתח העיר, באמצעות ההנהלה של הוועידה... וברוח זו הנני מברך על הזכות שהעניק לי ע"י ההענקת הסמלית של מפתחות העיר וורצ'סטר.

למנהג עתיק זה יש מנהג מקביל בהלכה היהודית (וכן בספרי חוקים אחרים), והיא הפעולה של "מסירת המפתח" ("טראדיטיו קלאוויז"), שמבצעים אותה לא רק בתחום המסחרי, אלא גם בתחום החיים הדתיים.

יתירה מזו, בחיי היהדות מפקידים בידי האשה היהודית את המפתחות לאווירה הכללית של הבית, ולחיווך המבנה המוסרי של כל המשפחה, וזה אמור להשתקף בהתנהגות היום-יומית הן בתוך הבית והן בחוץ. ולכן, המחווה שלו ותשומת-לבו הבליטו את הצד המאוד בסיסי הזה של הוועידה, ותרמו לה תרומה ממשית, ויורשה לי לומר בביטחון שהם תרמו גם לעירו החשובה בכלל.

מפתח העיר תל-אביב

בחודש תשרי תשכ"א עם נוסעי הצ'ארטר הראשון לרבי, נמנה העסקן החסידי הרה"ח ר' שלמה מיינדצ'יק ע"ה.

על פי הוראת הרבי הוא ניצל את שהותו בארה"ב לפגוש ראשי ערים ועסקנים ולקשרם עם כפר חב"ד. ביום ד' דחול-המועד סוכות מדווח ר"ש ('הקטר של חב"ד' עמ' 56) לרבי:

שהעניק לרבי את מפתח עירו.

בכ"ב שבט כותב לו הרבי (תרגום מאנגלית - נדפס באספקלריא של 'כפר חב"ד"):

נהייתי לראותו בהתוועדות יו"ד שבט, ובנוסף לכך שהודיתי לו באופן אישי על הכבוד הגדול בכך שהעניק לי את מפתח עירו, בשם אזרחי עירו, ברצוני לחזור בקיצור בכתב על כמה מהרגשות שהבעתי באותו מעמד. כמובן ידועה לי העובדה שמי שמקבל כבוד כזה, מקבל יחד עמו חובה ואחריות נוספת. במקרה זה, הדבר מתבטא כמובן בכך שהוא קורא לפעילות מוגברת של תנועת ליובאוויטש בעירו, אשר במשך שנים כה רבות בעבר תרמה לחיזוק האופי החינוכי והמוסרי של הקהילה היהודית, דבר שבו זמנית מביא תועלת גם לאוכלוסיה הכללית של העיר, שהרי ידוע שיהודי מחשיב זאת לחובתו לקדם את כוחות המוסר והיושר של הקהילה שבתוכה הוא חי... הנ"ל משתקף גם במתנה הסמלית של מפתח העיר, משום שלמפתח שתי מטרות: לפתוח דלתות על מנת להכניס דברים טובים, ולנעול דלתות על מנת להשאיר בחוץ דברים בלתי רצויים. וזה גם המפתח לשמחה אמיתית של האדם, אשר נתגלה לבני-האדם ע"י אלוקים והופקד בידיו של כל אחד ואחד.

המפתח לשמחה

באותה התוועדות של יו"ד שבט תשל"ד דיבר הרבי ('שיחות קודש' תשל"ד כרך א' עמ' 326 ואילך) על חשיבות מצוות מזוזה, הנקבעת בפתחי בתים. מכאן עבר לדבר על קנין המתבצע על ידי מסירת המפתח שעל ידו נקנה הבית (שכמבואר בגמרא יש בזה כמה פרטים וגדרים - ראה בבא קמא נב, א), והאריך בצורך

וחשיבות "מפתח": פותח וסוגר הדלתות ומבטיח את הצרכים לשמם יש צורך בבית: יכיל דברים הצריכים לבית וישמור מפני כניסת ענינים שאינם רצויים בבית.

כשבית פתוח או סגור תמיד אין צורך במפתח - אלא פעמים שצריך להיות פתוח ולפעמים סגור והמפתח ניתן בידי מי שבידו הסמכות וההכרעה, וכך יתנהל הבית כדבעי. כלומר:

עם המפתח מצויה השליטה וההכרעה על המקום שימלא שליחותו ותפקידו שלשמה נברא - במטרה כפולה: הן בנוגע לעצמו הן בנוגע לסביבה וה"מפתח" הוא הן בנוגע ל"סור מרע" נעילה בפני דברים, "ועשה טוב" פתיחה כדי להכניס כל טוב האפשר.

הרבי האריך גם בענין "מפתחא דכליל שית".

ועוד אמר הרבי באותו מעמד (שם עמ' 327):

ישנו מי שבסמכותו למי להעניק את המפתח - הדבר מהווה, איפוא, סימן שהוא מי שב"השגחה-פרטית" נבחר לקבוע איזה ענינים להכניס למקום ואיזה ענינים לא להכניס לאותו מקום.

ואזי כאשר הוא ממלא תפקידו כדבעי הרי זכות הרבים מסייעתו שתהיה לו הצלחה יתירה עוד יותר מכפי שהוא מסוגל להכיל ולהשיג - נותנים לו, אפוא, כח מלמעלה לפעול בענינים שלהם שייך ה"מפתח" מתוך שמחה וטוב לבב.

לסיכום: "מפתחות" שנמסרו לנשיא הדור בוודאי תורמים ומשפיעים בזירוז ה"לתקן עולם במלכות ש-ד-י".

ממעייני החסידות

יום-הכיפורים

(אביו של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו), לא התפעל כלל מן הקור העז. הוא טבל כמה פעמים בנהר, ואחרי כל טבילה יצא והתלבש, שכן נהוג לטבול כמה פעמים בערב יום-הכיפורים.

(מפי השמועה)

שני זמנים

בערב יום-הכיפורים בליובאוויטש היה הבדל ברור בין מחציתו הראשונה של היום לבין מחציתו השנייה, כאילו היו אלה שני זמנים שונים לגמרי בלוח השנה.

(ליקוטי דיבורים חלק א, עמ' 264)

יום הכיפורים - כתר

בכתבי האריז"ל נאמר, שעשרת-ימי-תשובה מכוונים כנגד עשר הספירות. ומפרש השל"ה, שיום ראשון מכוון כנגד ספירת המלכות, יום שני - יסוד, וכן הלאה (מלמטה למעלה).

אומר על כך כ"ק אדמו"ר הצמח-צדק:

לכאורה, נראה דחוק לומר ששני ימי ראש-השנה הם מלכות ויסוד, והימים שלאחריהם, שהם ימי חול, נעלים מהם. והנראה יותר, ששני ימי ראש-השנה הם חכמה ובינה, הימים שאחריהם - שבע המידות, ויום-הכיפורים - כתר.

(אור-התורה - דברים ג, עמ' א'תסא)

* * *

ומוסיף על כך כ"ק אדמו"ר:

סדר זה, לפיו יום-הכיפורים נעלה מראש-השנה, נראה יותר, כמבואר בכתבי האריז"ל ש"יום-הכיפורים בסוד הפנימיות וראש-השנה בסוד החיצוניות". וגם על-פי נגלה, הרי רק ביום-הכיפורים דומה כל יהודי למלאכי-השרת, ולא בראש-השנה.

(מהתועדות שבת-קודש פרשת האזינו ה'תשמ"ז. התועדות ש'תשמ"ז כרך א, עמ' 96)

יום-הכיפורים בביאת המשיח

בערב יום-הכיפורים, בסעודת הבוקר, היה הרבי הרש"ב נ"ע משוחח בעניין מסויים בחסידות וב'עבודה'. על-פי-רוב היה תוכן העניין מוקדש לנושא: איך תהיה העבודה של ערב יום-הכיפורים בביאת המשיח.

ופעם אמר: כשמשיח יבוא יהיה בעולם הזה הגשמי גילוי אור אלוהי, כפי שהדבר קעת בעולם האצילות. אז יראו את דבר-ה' המהווה ומחיה את המקום, וכך גם את דבר-ה' המהווה ומחיה את הזמן; בכל יום יאיר הגילוי האמיתי של היום. אז יאיר ה' ובתשעה לחודש" כפי שנאמר מפי הקב"ה.

(ליקוטי דיבורים חלק א, עמ' 264)

י"ג שעות נוספות

הרבי הרש"ב נ"ע היה מוסיף י"ג שעות הכנה לכ"ו השעות של יום-הכיפורים, כך שמספר השעות היה - ל"ט. היה קם באחת וחצי בלילה, ולומד קבלה עד זמן 'כפרות', שהיה בחמש ורבע לפנות בוקר. לאחר 'כפרות' למד עוד זמן-מה ואחרי-כן הלך לטבול במקוואה.

(ספר-השיחות תש"ה עמ' 21)

עבודה בזריזות

פעם אחת האריך הרבי הרי"צ בתפילתו בערב יום-הכיפורים. הרבי הרש"ב נ"ע הקפיד על כך ואמר לו: "סדר חדש ב'עבודה'!... בערב יום-הכיפורים העבודה צריכה להיות בזריזות!".

(ספר-השיחות תש"א עמ' 88)

טבילה במסירות-נפש

כאשר סגרו השלטונות את המקוואה ביקטרינוסלב, התחילו לטבול בנהר דנייפר. פעם אחת, בערב יום-הכיפורים שררה צינה עזה ביותר, אך רבה של העיר, הגאון המקובל רבי לוי-יצחק

היום הקדוש במחיצת רבותינו

עם שבשדות

אחד מתלמידי הבעל-שם-טוב נסע פעם אל רבו לקראת יום-הכיפורים, ובערב היום הקדוש, מכיוון שלא הזדמן לו לקנות ביום האתמול שחת לסוסים ולא אכלו הסוסים כל יום האתמול, על כן הוצרכו בבוקר לעמוד מחוץ לעיר ולרעות ביער. תוך כדי כך שכב החסיד לגנוח קצת ונרדם. כשהתעורר משנתו - ראה שכבר יצאו הכוכבים, והואיל והיה רחוק כדי פרסה מהעיר, הוצרך להישאר מחוץ לעיר ולעשות שם את היום הקדוש. החסיד הצטער צער גדול על כך, והתפלל בהכנעה רבה.

במוצאי יום-הכיפורים נסע לעיר, אל הבעל-שם-טוב, שקיבלו בסבר פנים יפות מאוד ובשמחה רבה. ואמר לו: דע לך, שתפילתך העלתה את כל תפילותיהם של 'העם שבשדות'.

(כתר-שם-טוב, סימן שיז)

זיעה כמים

פעם אחת, בין תפילת מוסף למנחה ביום-הכיפורים, ישב כ"ק אדמו"ר האמצעי חבוש בשטריימל שלו והתעמק במחשבותיו. מרוב היגיעה ועבודת המוח - נהיה קצהו העליון של השטריימל רטוב מזיעה.

(ספר השיחות תרצ"ו, עמ' 303)

אתה חוטא - ואומר עלי?!...

כשהרבי מהר"ש היה ילד, הניח עליו חסיד ישיש את המחזור, בעת אמירת 'על חטא' בתפילת יום-הכיפורים. אמר לו הילד: אתה חוטא, ועליי אתה אומר ('על חטא')?!...

דבקה נפשי אחריו

פעם, בליובאוויטש, בעת אמירת 'סדר העבודה' ביום-הכיפורים, הבזיק ברק מסמא עיניים ונשמע רעם אדיר, ופרצה שריפה בעיירה. בבית-הכנסת פרצה בהלה, שכן לא ידעו היכן השריפה, ובגלל האש

והעשן שנראו בחוץ נדמה היה כי השריפה אוחזת בבית-הכנסת עצמו.

כמעט כל המתפללים רצו החוצה, ונשארו רק מי שעמדו ליד כ"ק אדמו"ר המהר"ש, שכן הם ראו שהרבי נשאר לשבת במקומו. בעזרת הנשים, בגלל המנוסה הבהולה, נפלה אישה אחת ונשברה רגלה. וראה זה פלא: רבי איסר החזן, בגלל התלהבותו הגדולה באמירת ה'עבודה', לא הרגיש כלל בכל הנעשה, והמשיך באמירת סדר ה'עבודה' בלי הפסק כלשהו.

(ספר השיחות תש"ד עמ' 28)

"חיפשתי את אבא"

ביום-הכיפורים תרמ"ד האריך הרבי הרש"ב ביותר בתפילה, שלא כהרגלו בכל שנה. כשנשאל על כך, הסביר: כל השנים התפללתי עם אבא (הרבי מהר"ש) בסידור אחד, וזה היה קל; אך השנה הייתי צריך ללכת ולחפש את אבא, וזה דורש זמן (הרבי מהר"ש נסתלק בשנת תרמ"ג).

(ספר השיחות תש"א, עמ' 28)

הרבי היה רגוע יותר

בשנת תרמ"ט נסע הרבי הרש"ב לעיר הגרמנית קלן, לרגל בריאותו, ועשה שם את הימים הנוראים. לאחר מכן סיפר הרבי, שבקלן התחילו להתפלל בראש-השנה 5:45 בבוקר, וסיימו בשעה שתיים, וביום-הכיפורים התפללו מהשכם בבוקר עד הערב, וכל היום עסקו בתפילה ובאמירת תהילים.

אותה שנה (תרמ"ט) היתה שנת עיבור, ובדרך-כלל לא היה הרבי מרגיש את עצמו בנוח בשנת עיבור. אך באותה שנה, מכיוון שעשה את ראש-השנה ויום-הכיפורים בין יהודים שעסקו כל היום באמירת שירות ותשבחות מתוך אמונה פשוטה, היה רגוע יותר.

(ספר השיחות תרצ"ו, עמ' 157)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש פרשת האזינו

ח' בתשרי, שבת שובה

"כל ענייני 'שבת שובה' שייכים לכל אחד ואחת מישראל, האנשים והנשים והטף, כמנהג ישראל שבאים כולם לבית-הכנסת ושומעים קריאת-התורה וכו"².

"בשבת שובה - מתקן ומעלה את כל שבתות השנה, כי התשובה דשבת-תשובה היא נעלית גם מהתשובה דכל שבתות השנה"³.

בשבת שובה יש להחליט החלטות טובות: להוסיף בכל ענייני העבודה בתורה, עבודה וגמילות-חסדים (כולל גם צדקה בשבת - על-ידי הכנסת אורחים בסבר-פנים-יפות וכיו"ב)⁴.

בשבת שובה דורש הרב מהלכות החג, "והעיקר - לדרוש ולהורות להם דרכי ה' וללמד להם המעשה אשר יעשון, ולא כמו שנוהגין עכשיו"⁵.

ערבית. יש להזכיר לציבור - לפני התפילה⁶ - את

השינויים וההוספות שבתפילת עשרת-ימי-תשובה ושבת-תשובה. בברכת 'מגן אבות' אומרים: "המלך הקדוש".

הפטרה: "שובה ישראל" עד "ופושעים ייכשלו בם"; "מי א-ל כמוך" עד "מימי קדם" (הושע יד, ב-י. מיכה ז, יח-כ⁷). נוהגים (להקפיד ביותר) שלא לקרוא קטן למפטיר בשבת זו⁸.

מנחה. קוראים בפרשת ברכה. צדקתך⁹, קדיש תתקבל. לדוד ה' אורי, עלינו, קדיש יתום.

בסעודה שלישית (בכל שבת) היה הרבי נוהג לטעום מזונות או פירות¹⁰.

יום ראשון

ט' בתשרי, ערב יום-הכיפורים

מוצאי שבת:

ערבית. אין אומרים 'יהי נועם', ואתה קדוש¹¹.

אין מקדשין את הלבנה עד מוצאי יום-הכיפורים¹².

מהיום ועד אחר ב' דראש-חודש מרחשוון אין אומרים תחנון¹³.

השבוע לפרשת ראה.

(7) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

(8) שו"ע אדמו"ר סי' רפד ס"ח, ונתבאר בלקו"ש ח"ד עמ' 144 שאין מקום לקטן - שפטור מכל המצוות וממילא אין שייך אצלו (שלימות) עניין התשובה - שיאמר ההפטר ד"שובה ישראל", ע"כ. והיינו אפילו "במקרים יוצאים מהכלל", כי בלאו-הכי הרי "אצל חסידים לא נהגו לתת מפטיר לקטן" (התועודיות' תשמ"ה ח"ד עמ' 2334).

(9) ע"פ סידור אדמו"ר לפני "למנצח יענך", והטעם שהרי ערב י"כ אינו נהוג כיו"ט אלא מהלילה ממש ולא ממנחה שלפניו - שו"ע אדמו"ר סי' תר"ד ס"ה.

(10) לקט הליכות ומנהגי ש"ק עמ' 60, ע"פ המובא בספר-המנהגים עמ' 34. וראה ביאור בזה בלקו"ש כרך כא עמ' 84 (שערי הלכה ומנהג' אור"ח ח"א סי' קנז). לפעמים יצאו י"ח סעודה ג' באכילת מזונות אחר קידושא רבא, כמובא בלקוטי-שיחות שם הערה 7 וש"ס.

(11) לוח כולל-חב"ד.

(12) רמ"א סי' תרב (לא הובא בשו"ע אדמו"ר שם, אך כן משמע בסיים מנהגי יוה"כ פ-ספר-המנהגים עמ' 59).

(13) לוח כולל-חב"ד, יא תשרי. גם הקורא ק"ש שעמ"ט אחר חצות אינו

(1) המהר"ל מפראג (ס' הזכרונות' לאדמו"ר מהור"י צ"ח פכ"ט) והמגיד ממזריטש (ס' התולדות - אדמו"ר מהר"ש של הרב, עמ' 74) ציוו ללמוד שירת האזינו בע"פ. ובסה"ש תש"א (עמ' 56. בלה"ק - עמ' מו): "שמעתי מגדולים, שכל יהודי צריך לדעת את שירת האזינו בע"פ. ומבאר שם שזה מביא שפע ברכה גדול בפרנסה, עיי"ש.

(2) סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 5. ובהערה 25 שם: "ומעשה רב (בהסכם גדולי ישראל) שגם ילדות קטנות באות עם אבותיהן לבית-הכנסת (לא רק לעזרת-נשים), ואפילו לאחר גיל שלוש שנים - כל זמן שלא הגיעו לכלל חינוך והבנה בעניין זה" [וצ"ע להתאים לזה את האמור באותו עניין בספר 'החינוך והמחנך' עמ' 161]. ועיי"ש בהערה 24, שזה מעין דוגמת עליה לרגל לע"ל "מדי שבת בשבת". ומוזר ברור שהכוונה לכל שבת.

(3) ד"ה "שובה ישראל" תש"מ ס"א, סה"מ מלוקט ח"א עמ' שמה; בתורת-מנחם - ספר המאמרים מלוקט' לפי סדר השנה, ח"א עמ' קד.

(4) 'התועודיות' תנש"א ח"א עמ' 24. וראה פירוט בזה ב'התועודיות' תשמ"ח ח"ד עמ' 376 ובסה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 222.

(5) שו"ע אדמו"ר סי' תכס ס"ב. נתבאר בלקוטי-שיחות ח"ג עמ' 953 (בלה"ק עם הוספות בתורת מנחם - התועודיות' (כד) תשי"ט ח"א עמ' 25) וטובים ב'שולחן המלך' שם, שכיזו שצריך ללמוד דרכי עבודת ה' בקיום המצוות בכלל, לא נזכר שצריך לדרוש גם ה' י"כ, כי גם זה נכלל ב'דרכי ה' שם, עיי"ש.

(6) ובליט-ברירה יש לדון להתיר זאת גם באמצע התפילה, ראה בלוח-

סדר כפרות¹⁴

תרנגול לבן. זמנו - באשמורת הבוקר של ערב-יום-הכיפורים¹⁵. הכפרות יהיו כפי חשבון בני-אדם שבבית, זכר לזכר ונקבה ולנקבה, ולמעוברת¹⁶ שלושה: אחת בשבילה, וזכר ונקבה בשביל ספק הוולד¹⁷.

אומרים "בני אדם" עד "מצאתי כופר" פעם אחת, ואחר-כך אומרים פעם אחת "זה חליפתי" עד "ולשלוש", ובעת אמירת "זה חליפתי..." מסבבים שלוש פעמים את התרנגול/ת מעל הראש, וחוזרים ואומרים "בני אדם...". כסדר הזה עושים שלוש פעמים.

בסך הכול אמירת "בני אדם" עד "ולשלוש" - שלוש פעמים. ובסך הכול מסבבים תשע פעמים¹⁸.

אם היה פגם בשחיטה, צריך 'כפרה' אחרת. אך אם השחיטה היתה כדין, אפילו נמצא העוף טריפה, אין צריך אחרת¹⁹.

המהדרין מכסים בעצמם את הדם בברכה (ברשות

אומר תחנון, כיוון שנהגו כבר יו"ט אז, שהיו ממעטים בו בסליחות (שלא כע"ה), ראה שו"ע אדמו"ר סי' תר"ד ס"ד-ה. (14) ב'אוצר' עמ' קעח, שגם כשטבלו רבותינו ג"פ, היתה הפעם הראשונה בין כפרות לשחרית. והרבי כנראה טבל רק אז. ומ"מ רבים טובלים לפני כפרות (ומנחה, והדה"נ).

(15) סידור אדמו"ר. מי שאי-אפשר לו לעשות סדר הכפרות בערב יום-הכיפורים, יקיים זאת יום או יומיים לפני-כן, כי כל עשרת-ימי-תשובה ימי כפרה הם (ראה פרמ"ג סי' תרה במ"ז ס"א ק. א. שדי-חמד מערכת יוה"כ סי' א אות ב).

(16) יש שדנו מאימתי נקראת מעוברת, אם מג' חדשים או ממ' יום עכ"פ. ואולי לפני כן תפדה בצדקה.

(17) סידור אדמו"ר. ובלק"ש ח"ב עמ' 59 הע' 36: "לא חיישין לתאומים (כמ"ש בה"ח שם ממדרי קטן. פמ"ג שם) - כיוון דמיעוטא הוא והמדובר הוא במנהג. וצ"ע בזמננו, דלפעמים רבות יודעים ברור אשר 'תאומים' בבטנה, ועל בירור זה סומכים בנוגע לפיקוח-נפש בשבת ויום-הכיפורים וכווצא-בוה - אין תתנהג בכפרות, או שנאמר דכיוון דלא שכיחא כו', ובפרט בנד"א דבל"א? י"א לפטור כמה זכרים בתרנגול אחד כו'".

וע"פ המבואר שם (ובלה"ק - ב'שערי הלכה ומנהג' יו"ד סו"ס צח) שהאם היא שצריכה כפרה נוספת, ולא שהכפרה היא בשביל העובר עצמו - העירו, דא"כ אם כבר עשתה כפרות יום או יומיים לפני כן, ולפני זמן הכפרות נולד התינוק, יצטרך התינוק כפרה נפרדת לעצמו, ולא מסתבר לומר שהכפרה על אבריו כעובר מועילה לו גם עתה. וע"ע.

(18) ספר-המנהגים עמ' 58. בשער-הכולל (פמ"ד ס"ב) כ' שאדמו"ר השמיט מסידורו השלושונות 'חליפתו, חליפתה' וכוונתו, וכנראה כוונתו שיאמרו תמיד 'חליפתה' (המתכפר ולא המסובב), גם כשעושים לאחרים ואחרות, וצ"ב מה מנהגנו בפועל.

בבית הרבי נהגו (כל אחד מבני-הבית) לקיים ב'כפרה' מעין ד' מיתות אחר סדר הכפרות: לדרוך עליה מעט - כעין סקילה, לגעת קלות בצווארה - מעין חנק, לשרוף מעט משערותיה - כעין שריפה (כפר חב"ד) גיליון 633 עמ' 23, מפי המשב"ק, ולהעיר משע"כ ה"ל, ששלל כ"ז, ומ'רשימות' יד עמ' 14 ש"כ אדמו"ר מהורש"ב י"ע לא ה' זורק התרנגול תחת השולחן אבל היה סומך שתי ידיו עליו, ראה מטה-אפרים סי' תרה-תרה ס"ה. (19) שער-הכולל פמ"ד סוס"ב.

השוחט, שהמצווה מוטלת עליו, שיכבד אותו להיות שלוחו). כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה מכסה את הדם על-ידי נוצה, בחמש תנועות²⁰. נוסח הברכה: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו על כיוסי הדם בַּעֲפָר"²¹. אף מי שמכסה את הדם בפעם הראשונה לא יכרך 'שהחיינו'²².

אחרי כפרות לבש כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בגדי משי, וגם לבנו כ"ק אדמו"ר מהור"צ ציווה לעשות כן²³.

נוהגים לזרוק את בני המעיים, הכבד והכליות על הגג או בחצר, לאכילת בעלי-חיים, משום שראוי לרחם על הבריות כדי שירחמו עלינו מן השמים²⁴.

ראוי לתת את פדיון הכפרות לעניים או לקופות הצדקה בו ביום, ובהקדם האפשרי²⁵. אם נותנים את העופות עצמם לעניים, שאינם מתביישים בכך, יש להזהר לתת לעניים היודעים (או ללמדם) כיצד להכשירם במליחה כדת וכדין.

אסור להתענות היום²⁶.

בתפילת שחרית אין אומרים "מזמור לתודה"²⁷, ולא "אבינו מלכנו"²⁸.

אין מאריכים היום בתפילת שחרית²⁹.

מבקשים 'לעקאח' (עוגת דבש), וגם אוכלים ממנו³⁰. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה נוהג לחלק 'לעקאח' לכל אחד ואחד כשהוא לבוש בגדי משי של שבת וחגור אבנט, ומברך את כל אחד ואחד ב"שנה טובה

(20) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' קעז, עיי"ש.

(21) כן הקפיד לומר השו"ב הוותיק הרה"ח ר' יעקב-יוסף רסקין ע"ה, מפי בנו השו"ב הרה"ח ר' מנחם-מענדל שי' רסקין, וכמדומה לו שאביו שמע זאת מפי כ"ק אדמו"ר מהור"צ י"ע. וראה שו"ע יו"ד סי' כח ס"ב ודרכי-תשובה שם ס"ק טז.

יש להכין מראש עפר (חול יבש, שגרגריו נפרדים, ולא גושים) גם למטה, לפני השחיטה, שיישפך הדם עליו. ממתניים לבדיקת הסימנים ע"י השוחט - שלא תהיה ברכתו לבטלה, ומכסים ביד בעפר (כנ"ל) - שו"ע ונו"כ שם.

(22) שו"ע אדמו"ר אור"ח סי' כב בקו"א א. וראה לקו"ש ח"א ס"ע 288.

(23) 'רשימות' ה"ל, עמ' 17. וכן נהג הרבי, 'אוצר' שם.

(24) שו"ע אדמו"ר סי' תרה ס"ו. וראה 'רשימות' שם, עמ' 18.

(25) ראה גם 'רשימות' שם.

(26) שו"ע אדמו"ר סי' תרה ס"א, עיי"ש בארוכה ובנתיב-החיים דיני עיוה"כ ס"פ ד'.

(27) סידור אדמו"ר, ובשו"ע שלו סי' א (מהדור"ק) סי"ז, נא ס"א, ותר"ד ס"ו. וראה צמח-צדק (שער המילואים, חידושים, טז ע"ב) שתמה ע"ז, ונתבאר דבריו בלקו"ש ח"ז עמ' 426.

(28) שם ס"ו.

(29) קובץ-ליובאוויטש גיליון 5 עמ' 71, ועוד בשיחות אדמו"ר מהור"צ, נסמנו ב'אוצר' עמ' קפ.

(30) ספר-המנהגים שם. הטעם, שאם נגזר עליו ח"ו שידקק למתנת בשר ודם, יצא ידי-חובה בקבלת הלעקאח. הובא בלקו"ש ח"ד עמ' 373.

ומתוקה³¹.

בדרך-כלל אין רגילים בין אנ"ש ללכת היום לקברי צדיקים³².

מרביתם בצדקה, ובפרט לפני תפילת מנחה³³. הבעש"ט אמר: "מקול קשקוש המטבעות בקערות, מתפרדים הקליפות"³⁴.

מרביתם באכילה ובשתייה כשיעור שני ימים - ערב יום-הכיפורים ויום-הכיפורים³⁵. וכל האוכל ושותה בערב יום-הכיפורים, מעלה עליו הכתוב כאילו התענה תשיעי ועשירי³⁶.

נוהגים לאכול 'קרעפכין' (כיסני-בצק ממולאים בבשר)³¹.

היום טובלים פרוסת המוציא בדבש³⁷, אבל על השולחן שמים גם מלח³⁸.

אין לאכול היום אלא מאכלים קלים להתעכל, כגון עופות ודגים. גברים לא יאכלו היום שום וביצים כלל³⁹.

לפי הוראת הרבי, אחר חצות היום יקרא כל אחד לעצמו את ההפטרה של יום-הכיפורים⁴⁰.

אבלות (רח"ל): כשסיים הרבי 'שבעה' על פטירת אמו הרבנית חנה ע"ה (תשכ"ה) טבל אחר חצות, קרוב ליום-הכיפורים. לא נהג בכל פרטי המנהגים האמורים בספר-המנהגים ביציאה מהשבעה, ואמר שגם לאחר יום-הכיפורים אין עושים מאומה מזה.

לפני טבילה ותפילת מנחה³⁵ נוהגים ללקות ל"ט מלקות קלות ברצועה של עגל. הנלקה - מוטה, ופניו לצפון⁴¹. סדר ההלקאה: על כתף ימין, על כתף שמאל ותחתיהם באמצע⁴², וחוזר חלילה. המלקה

והנלקה שניהם אומרים שלוש פעמים פסוק 'והוא רחום'³¹, בכל הלקאה אומרים תיבה אחת, סך הכול ל"ט תיבות.

אחרי מלקות יש לבדוק שלא יהיה על הגוף שום חציצה⁴³ וטובלים שלוש פעמים, לפי שטבילה זו היא משום תשובה, כגר המתגייר⁴⁴.

בתפילת מנחה בלחש, אחר 'יהיו לרצון' הראשון, אומרים וידוי ו"על חטא"⁴⁵.

בכל הווידוים: מתוודים בעמידה, ושוחים בעת הווידוי⁴⁶. מפסיקים קימעה במקומות המופסקים במחזור בנקודותיים לאחריהם ("דברנו דופי:" - "תפלונו שגר:" - "קישנו עורף:"). מכים על החזה באותיות הא"ב של 'אשמנו' וגם באמירת "ואנחנו הרשענו"⁴⁷, ובעת אמירת: 'על חטא...', 'ועל חטאים...', 'סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו'⁴⁸.

אין אומרים "אבינו מלכנו".

בסעודה המפסקת⁴⁹ - המאכלים יהיו ללא מלח⁵⁰.

אנשים לא יאכלו מאכלי חלב וחמאה ולא תבלינים חריפים בסעודה המפסקת⁵¹.

"יש טובלים אחר סעודה המפסקת, כדי שיהא סמוך ליום-הכיפורים"⁵².

מפסיקים לאכול מבעוד יום⁵³.

הדלקת הנרות: מברכים: "להדליק נר של יום-

(43) 'אוצר' עמ' קפח.

(44) מט"א סי' תרו ס"ח.

(45) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"ב. גם נשים נשואות טובלות, עיי"ש סי"א, והמובא בס' 'כבוהה בת מלך' עמ' קעו.

(46) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"א-ג. לכאורה, אין להכות על החזה בסלח לנו בתפילה זו, שהרי אין בה תחנון אלא רק הווידוי שבסופה, וכהוראה: "על-חטא אומרים רק כמה שצריך" (לקו"ש ח"ט עמ' 386). ועצ"ע מלשון הרבי בנדון בספר-המנהגים ר"ע 65 "ממוצאי (ולא: מערב) יוה"כ פ...". וראה הדיון בזה בהתקשרות גיליון שעט בסופו. אבל הרה"ח ר' אלי' שי זילברשטרום מספר, שבשנת תשכ"ז וכן בשנת תשל"א (או תשל"ב) עמד מקרוב וראה בבירור שהרבי מכה על ליבו, הן בשחרית (ומתאים ללשון ספר-המנהגים הנ"ל) והן במנחה.

(47) 'אוצר' עמ' רא, ממנהג הרבי.

(48) סה"ש תש"א עמ' 151, וראה סה"ש תש"ה עמ' 9, 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רמח.

(49) יאכל לפחות כזית פת, כדי לברך ברכת המזון (סדר ברכת הנהנין פ"ב ס"א). אם יודע שלא יאכל כביצה פת, לא יברך על טבילת ידיים (שו"ע אדמוה"ז סי' קנח ס"ב).

(50) כמה טעמים בדבר, והטעם הפשוט הוא כדי שלא יצמא למים ביום-הכיפורים - סה"ש תרצ"ז עמ' 157.

(51) שו"ע אדמוה"ז סי' תר"ח ס"ח.

(52) דעה שנייה ("וי"א", לאחר דעה ב'סתם') בשו"ע אדמוה"ז תרו ס"א-ג. ורבים נוהגים גם בזה.

(53) סי' תרח ס"א-ג. רגילים להפסיק בזמן שנקבע להדלקת הנרות. וכשמפסיק לפני-כן, טוב להתנות לפני ברכת המזון, שעדיין אינו מקבל עליו את התענית - שם ס"ז.

(31) ספר-המנהגים שם.

(32) למרות שהמנהג מובא בשו"ע אדמוה"ז סי' תרה ס"ה מהרמ"א. גם הרבי לא הלך לאוהל ביום זה בהרבה שנים. ידוע שהלך בשנים תשי"א ותש"נ - 'אוצר' עמ' קפד.

(33) מטה-אפרים סי' תרו ס"ג.

(34) לוח כולל-חב"ד. ספר בעש"ט עה"ת, ר"ה וי"כ, אות מח.

(35) סידור אדמוה"ז.

בשער-הכוהל (מדג), משמע שהכוונה להוסיף עוד סעודה (ושמא שתי סעודות) לשם יוה"כ פ. וע"ע.

(36) שו"ע אדמוה"ז סי' תרד ס"א.

(37) היום-יום ח"ב (הוספות להיום-יום בלה"ק - קטע מס' 21. 'צדיק למלך' ח"ז עמ' 298).

(38) שו"ע אדמוה"ז סי' קצז ס"ח.

(39) שו"ע אדמוה"ז סי' תרח ס"ח.

(40) האמירה - ע"פ 'התועודיות' תשמ"ה ח"א עמ' 351. זמנה - ע"פ 'התועודיות' תשמ"ו ח"א עמ' 396.

(41) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"א-טו (מלבד שני הפרטים - זמן המלקות, ואמירת הנלקה, שההוראה בספר המנהגים אחרת).

(42) שו"ע אדמוה"ז סי' תרו ס"ז.

הכיפורים", ו"שהחיינו"⁵⁴.

מרבית בנרות בבית-הכנסת⁵⁵.

כל איש נשוי מדליק "א' לעבעדיגע ליכט" [=נר חיים]. ולנשמת הוריו שנפטרו - נר נשמה⁵⁶.

חתן בשנת הנישואין שלו, שלבש ה'קיטל' לחופה, אינו לובשו ביום-הכיפורים⁵⁷. אבל (רח"ל) בשנת האבלות - ילבשו⁵⁸. אין להיכנס בקיטל לבית-הכיסא⁵⁹.

מתעטפים בטלית כנהוג, ומברכים עליו לפני השקיעה⁶⁰.

נועלים נעלי בד, גומי וכל סנדל שאינו של עור, ודלא כהמחמירים בזה⁶¹.

לפני ההליכה לכל-נדרי - ברכת הבנים והבנות⁶². כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג לברך אז את תלמידי הישיבה, כשהוא לבוש בקיטל ובטלית.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בירך את נכדו, כשידיה למעלה מראשה של כל אחת ואחת⁶³.

רבותינו נשיאנו היו מברכים בנוסח "יברכך" (עד כולל "ואני אברכם")⁶⁴.

אם יש שהות, יאמר כל אחד לעצמו (לפני פרקי התהילים שקודם כל-נדרי) וידוי - 'אשמנו' ו'על-חטא', וכן נהגו רבותינו נשיאנו⁶⁵.

(54) מחזור"ש, לוח כולל-חב"ד.

(55) שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ד. לוח כולל-חב"ד.

(56) במס"א סי' תרג"ח כתב, שאת נר הנשמה גם אשה (פנויה) מדלקת, ושמדליקים רק אחד (גם אם שני ההורים נפטרו, אבל להורה/הורים של הבעל מדליקים נר בנפרד). שם ובאלף-המגן סי' יח ישנן דעות שונות איזה מהנרות יהיה בביתו ואיזה בבית-הכנסת, ובשו"ע אדמו"ר סי' תרי"ד איתא, שר חיים הוא בבית-הכנסת (באג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח"ד עמ' קנב - שיש להניחו במקום שאינו עלול לכבות בנקל, עיי"ש). ולכן מביא בשבח-המועדים עמ' 44 שר הנשמה יהיה בבית ויבדיל עליו במוצאי יום-הכיפורים.

(57) ספר-המנהגים עמ' 58. גם קיטל אחר לא ילבש, אג"ק ח"ו עמ' קעב. ומהלשון משמע, שאם מאיזו סיבה שתהיה לא לבש בפועל את הקיטל בחופתו - ילבשו עתה, כי עניינו הוא "אחת בשנה".

(58) 'אוצר' עמ' קצח.

(59) ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' כא ס"ג.

(60) שו"ע אדמו"ר סי' יח ס"ג, לוח כולל-חב"ד. וראה פסקי הסיודור אות מב. ואין מסיירין אותו בלילה, מפני שהדבר ידוע שאז אין מתכוונים לשם ציצית, אלא כדי להידימות למלאכים - ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' יח ס"ד.

(61) 'אוצר' עמ' קצו, מספר מאמרי אדמו"ר הקצרים עמ' שלו (לענין יו"כ), וספר-המנהגים עמ' 46 לענין תשעה באב.

(62) ספר-המנהגים שם.

(63) 'אוצר' עמ' קצד.

(64) שם עמ' קצה, ומציין לשיחת ליל שמח"ת וש"פ בראשית (ב) תשד"מ, עיי"ש.

(65) לוח כולל-חב"ד, משו"ע אדמו"ר סי' תר"ס"ב, למרות שלא נדפס במחזור. אדמו"ר מהורש"ב היה מאריך קצת בווידי זה (רשימות' ד, עמ' 17). הרבי היה אומר זאת בקביעות.

יום שני

י' בתשרי, יום-הכיפורים

אין מדקדקים לומר כל-נדרי מבעוד יום⁶⁶.

לפעמים, היה מורה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לנגן 'אבינו מלכנו', ואחר-כך אמרו את תשעת מזמורי התהילים קטו-קכג שקודם כל-נדרי⁶⁷.

פותחין הארון, ומוציאים לפחות שלושה ספרי-תורה⁶⁸. ומצווה גדולה לקנות החזקת 'ספר ראשון'⁶⁹. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו נהג להחזיקו⁷⁰.

שני אנשים כשרים פונים עם ספרי-התורה למקום הש"ץ (המצטרף לבית-הדין). עומדים עם ספרי-התורה בסמוך לו, ואין מקיפים את הבימה, ואין עומדים איתם על הבימה⁷¹.

מתחילים: 'ה' מלך, תגל הארץ'.

"על דעת המקום... בישיבה של מעלה" צריך הש"ץ (בלבד) לומר בקול נמוך, אך באופן שהעומדים סביבו, שהם בית-דין, ישמעו⁷².

פסוק "אור זרוע" - פעם אחת ובקול רם.

כל-נדרי: גם הקהל אומר זאת בלחש (אך באופן שישמע לעומדים בסמוך), עם הש"ץ⁷³.

"ויאמר ה' סלחתי כדברך" - אומר הקהל ג' פעמים ואחר-כך הש"ץ ג' פעמים⁷⁴.

הש"ץ מברך 'שהחיינו' בקול רם, והקהל מברך כל אחד לעצמו בלחש, ויזוהרו לסיים קודם שיסיים הש"ץ כדי שיוכלו לענות אמן אחר ברכתו⁷⁵.

יש להכריז בבית-הכנסת, שמי שבירכו 'שהחיינו' בשעת הדלקת הנרות - לא יברכוה עתה⁷⁶.

מחזירים את ספרי-התורה וסוגרים הארון.

תפילת ערבית

"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" - אומרים בקול רם⁷⁷.

אחר עלינו - קדיש יתום, ארבעה מזמורי תהילים

(66) שם עמ' רב, למרות האמור בשו"ע אדמו"ר סי' תרי"ט ס"ד.

(67) שם עמ' רב-רג.

(68) 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' כא.

(69) סידור אדמו"ר. ו'המלך במסיבו' שם עמ' כב, שניתן לסדר 'מכירה' פומבית גם על שאר הספרים.

(70) קובץ יגדיל-תורה (נ.י.) גיליון ב עמ' נב בשם הרבי.

(71) שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ט ס"ג.

(72) ספר-המנהגים עמ' 63.

(73) שו"ע אדמו"ר שם ס"ח.

(74) שם ס"ט.

א-ד (באמירת שמות הוי"ה שבהם, מכוונים שניקוד כל שם הוא כמו בתיבת 'בברית', כנדפס במחזור), קדיש יתום. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג לומר אחר-כך את כל התהילים (והתחילו שוב מתחילתו)⁷⁵. לעניין לימוד מסכת יומא ביום-הכיפורים, כתב הרבי "אבל לא ראיתי שרבים נוהגים כן. ולולי דמסתפינא לומר - אפילו לא מספר ניכר כלל. ובדבר הרגיל ונעשה בפרסום, לא ראינו" - ראייה⁷⁶.

קריאת-שמע שעל המיטה - כמו בשבת ויום-טוב. 'ברוך שם...' - בקול רם. אין אומרים תחנון ו'על חטא'⁷⁷.

קודם השינה אומרים תשעה מזמורי תהילים: קכד-קלב⁷⁸.

מי שצריך לאכול ביום-הכיפורים⁷⁹, אינו מקדש ואינו צריך לבצוע על לחם-משנה. אבל אומר בברכת המזון 'יעלה ויבוא', ואומר "ביום-הכיפורים הזה, ביום סליחת העון הזה, ביום מקרא קודש הזה"⁸⁰.

מחנכים את הילדים (בנים ובנות) - הבראים מגיל תשע והכחושים מגיל עשר - להתענות לשעות. ובזמננו אין מדקדקים שיתענו בני שתי-עשרה ובנות אחת-עשרה כל היום⁸¹. מה שנהגו המון העם לענות את התינוקות לביל יום-הכיפורים ואף כשצריכים לאכול מונעים זאת מהם - טעות היא בידם⁸².

ילדים הזקוקים לאכילה ביום הקדוש, יש להשגיח

עליהם שלא יאכלו אכילה גסה, ושיברכו כדין⁸³. היוצא לבית-הכיסא לביל יום-הכיפורים אחר התפילה, ייגע במקומות המכוסים כדי שיצטרך ליטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו ולברך "אשר יצר" בידיים טהורות. אבל ביום, דיי בכך שעשה צרכיו (אף 'לקטנים'), כדי ליטול כאמור, מכיוון שצריך להתפלל אחר-כך⁸⁴.

שחרית

ייטול ידיו רק עד סוף קשרי אצבעותיו. לאחר שניגב ידיו, מעביר המגבת על-גבי עינו, להעביר מהן חבלי שינה. אם עיניו מלוכלכות, מותר לרחצן להעביר הלכלוך ולא יותר⁸⁵.

הכוהנים נוטלים ידיהם עד פרק הזרוע⁸⁶.

אין מברכים "שעשה לי כל צורכי"⁸⁷.

"כל מי שמכוין בעת התחלת 'אדון עולם', כתב ר' יהודה חסיד ורב האי גאון ורב שרירא גאון: 'ערב אני בדבר שתפילתו נשמעת, ואין שטן מקטרג על תפילתו, ואין לו שטן ופגע-רע בראש-השנה ויום-הכיפורים בתפילתו, ואויביו נופלין לפניו'⁸⁸.

הרבי עמד באמירת הפיוטים 'האדרת והאמונה' ו'לא-ל עורך דין' בחזרת הש"ץ.

בפתחת הארון להוצאת ספר-תורה אומרים שלוש פעמים י"ג מידות, ואחר-כך "ריבוננו של עולם", ככתוב במחזור.

קוראים בתורה, חוץ מן המפטיר⁸⁹, בניגון המיוחד לימים הנוראים, וכן גם באמירת 'ויעזור', קריאת העולים לתורה, ברכות התורה, ו'מי שביריך'⁹⁰.

(75) 'אוצר' עמ' ריב-ג [בס' שבח-המועדים עמ' 46 הביא שהוא מנהג ותיקון, משל"ה מסכת יומא].

(76) מענה משנת תשמ"ה 'אוצר' עמ' רלב, למרות שהמנהג נזכר ונתבאר בשו"ע רבינו סי' תרכ"א ס"ט.

(77) ספר-המנהגים עמ' 59.

(78) ספר-המנהגים עמ' 54. משמעות 'קודם השינה' (ולא 'קודם קריאת-שמע שעל המטה') היא, לכאורה, בזמן הקרוב ביותר לשינה (לפי נוסח אדמו"ר שאין מפסיקין במאומה בין ברכת 'המפיל' לשינה). ובמחזור"ש, הוצאת קה"ת כפר-חב"ד, ימי הסליחות תשמ"ז ושלאח"ז, נדפסו המזמורים הללו לפני ברכת 'המפיל'.

(79) לעניין שיעורי (כמויות וזמני) אכילה לחולה וכו' ביום-הכיפורים - ראה 'שיעור מקוה' עמ' קפא. מדות ושיעורי תורה עמ' רמט. שיעור אכילה - 30 סמ"ק מוצק (נפח קופסת פפרורים רגילה), שיעור שתייה - כ-40 גרם/סמ"ק נוזל. אכילה ושתייה אינן מצטרפות. ממתניים בין כמות לכמות 9 דקות, ואם אי"א - לפחות 7 או 6 דקות. ומאחר 30-30 סמ"ק אינם 30 גרם (ראה קובץ יגידל תורה, ברוקלין, גיליון סה סימן סד), הרי ממוצע-הצפיפות בלחם לבן הוא 0.4 (12 גרם), בלחם אחיד 0.6 (18 גרם), וניתן ורצוי לדלוס את הלחם וכד' לכלי-המדידה ככל האפשר. ובפירות וירקות המשקל שווה בערך לנפח. (80) שו"ע אדמו"ר סי' קפח סי"א; תרי"ח סי"ח (בשער-הכולל פל"ד סי"ט כ' שבסידורו פסק שלא לומר זאת, אבל בפסקי הסידור אות קפה נחלק עליו). ואם שבת לומר 'עלה ויבוא', ונזכר אחר שסיים ברכת 'בונה ירושלים' - לא יחזור (קיצצו"ע סי' קלג סי"ח. משנ"ב סי"ח וזה).

(81) שו"ע אדמו"ר סי' תרט"ז סי"ה וסי"א.

(82) אלף-המגן למט"א סי' תרט"ז סי"ה.

(83) אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח עמ' ב.

(84) שו"ע אדמו"ר סי' תרי"ג ס"ד-ה.

(85) שם ס"ב-ג. לענין נט"י - גם ספר-המנהגים עמ' 59, וביאורו באג"ק ח"ג עמ' קמז.

(86) לקו"ש ח"ט ס"ע 386, ממט"א תרי"ג ס"ח (ובס' תרכ"א סי"ז, שהלויים נוטלים רק עד סוף קשרי אצבעותיהם) וראה אלף-למטה תרי"ג ס"ק ט, שבח-המועדים עמ' 50 ש"נ.

גם בנטילת ידיים שחרית יטלו הכהנים עד פרק הזרוע - הוראת הרבי, 'אוצר' עמ' ריז. ומ"מ ישובו ויטלו ידיהם לסירוגין במצאי יוהכ"פ (לקו"ש שם).

(87) סידור אדמו"ר.

(88) ספר המאמרים תש"ג עמ' 11.

(89) ודלא כמנהג העולם, 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רכ.

(90) הנוסח המורגל ב'מי שברך' זה היום: "מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את (פלוגי בן פלוגי) בעבור שעלה לתורה לכבוד המקום ולכבוד התורה ולכבוד יום הכיפורים, בשכר זה הקדוש-ברוך-הוא ישמרוהו ויצילוהו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל אחיו, ונאמר אמן" (שער הכולל פכ"ו סי"ה, 'אוצר' שם. והעיר, שעפ"י יש לברר מדוע (ואם) ברה"א אומרים "יום הדין").

בהזכרת נשמות אומרים "בן/בת פלונית"⁹¹.

מי שיש לו אב ואם - יוצא מבית-הכנסת בזמן הזכרת נשמות⁹². אבל (רח"ל) בשנה הראשונה למות אביו או אימו, נשאר בבית-הכנסת, אך אינו אומר "יזכור"⁹³. אחר-כך אומרים "אב הרחמים". גם מי שאינו מזכיר נשמות יכול לומר "אב הרחמים"⁹⁴.

אם יש מילה בבית-הכנסת, מלים קודם 'אשרי'. ומברכים על הכוס ומטעימים לתינוק הנימול, חוץ ממה שנותנים לו לטעום כשאומרים "בדמייך חיי". אם המילה מחוץ לבית-הכנסת - יחזירו את ספר-התורה לארון הקודש לפני שיוצאים⁹⁵.

ונתנה תוקף: (הרבי עמד באמירת פיוט זה) הש"ץ מתחיל, והציבור אומר עד "את גזר דינם". אחר-כך הש"ץ אומר בקול מ"כבקרת" עד סוף הקטע, והציבור מתחיל "בראש השנה" עד "ומי ירום". אז אומר הש"ץ בקול את כל הקטע, ובסיימו אומרים הש"ץ והציבור יחד בקול רם "ותשובה... הגזירה". שוב אומר הציבור "כי כשמך... וכחלום יעוף", והש"ץ אומר (או עכ"פ מסיים) את הקטע בקול, ואז אומרים הש"ץ והציבור בקול רם "ואתה הוא... וקיים", ואז אומרים הציבור "אין קצבה" עד גמירא כשהש"ץ מסיים את הקטע בקול מתחיל הש"ץ "כתר"⁹⁶.

מכינים מגבות וכדומה כדי לפורסן, להפסיק בין פני המשתחוים ב'עלינו'⁹⁷ וב'הכוהנים' לבין הקרקע.

91) סידור 'תורה אור' עמ' 259, 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' קסו. כה"ח סי' רפד ס"ק לו ע"פ זוהר ח"א פד"א.

92) קיצור שו"ע קלג"א. ולכאורה גם מי שיש לו הורים ונפטר לו רח"ל בן או בת נשאר לומר יזכור, ועכ"פ כשאין אחרים שיאמרו עבורם.

93) הוראת הרבי בחוברת 'תוכן עניינים' - לה"ק - גיליון נז, חג הסוכות תשכ"ה (והיא 'משנה אחרונה' כלפי המובא ב'שערי הלכה ומנהג' י"ד עמ' פג) "לומר באופן שלא יהיה ניכר", וחבל שנשמטה (שם), הובאה בשלימותה ב'אוצר' עמ' רכא"ב.

94) הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע - 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' נח. ושם, שפעם בשנת תשי"ו הורה הרבי למזכיר הר"ל שי גרונר שיאמר זאת.

95) לוח כולל-חב"ד, ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' תרכ"א ס"ה. (מש"כ שם לומר איזה מזמור, צ"ע. שהרי הש"ץ אומר פסוקי 'ידעתי...' לפני הקדיש. ואולי ע"פ מש"כ בפסקי הסיידור שלדעת אדמו"ר לא די בפסוקים מלוקטים וצ"ל מזמור דווקא).

96) המתפלל במניין (נוסח פולין) שאומרים 'כתר' בכל תפילות היום, לכאורה יענה עמהם כנוסחתם, ע"פ פשטות לשון האריז"ל "לומר כל נוסח הקדושה עם הש"ץ מלה במלה" (שו"ע אדמו"ר סי' קכה ס"ס א. וראה בס' הפסק בתפילה מהדו"ק עמ' פ. וע"פ בשר"ת יביע אומר ח"ו חא"ח סי' י סוף אות ד).

97) הנה 'עלינו' הוא חלק בלתי-נפרד מהתפילה (וכש"כ ברה"ה), ולפלא שנפוץ שלאחר הכריעה הש"ץ והציבור מסיימים אותו בלחש. ולפי הלשון במחזור השלם אודות הפסוקים שאומרים כ"קבלה מהרוקח" ברור שהש"ץ ממשיך נוסח עלינו בקול, ואז אומרים זאת הציבור בלחש (אמנם במהרי"ל ובד"מ ש"ל לאחרונה מכת"י ודפוסים ראשונים לא הביאו כלל נוסחא כזו - שמקורה בתיקון השער הכולל פמ"ג ס"ק יג - אלא כהנוסח בקצת מחזורים ובמהרי"ל שדחה שם, שכאשר הקהל אומר הוא אלקינו, יאמר

בשנים הראשונות, עמד הרבי ב'סדר העבודה', וישב רק לאמירת פיוט "כאוהל הנמתח".

"אתה כוננת" צריך הש"ץ לומר כך: להכריז 'אתה', להפסיק קימעא, ואחר-כך להמשיך ולומר "כוננת עולמך..."⁹⁸.

"מה שאומרים בסדר עבודה... 'חטאו, עוו, פשעו... בני ישראל' - אנו מדמין עצמנו כאילו אנחנו אותן 'בית ישראל', ויפה עושים המכים על ליבם כדרך שעושים באמירת 'אשמנו'⁹⁹.

לאמירת 'הכהנים' עמד הרבי ממקומו (וכן לקטעים נוספים, גם בשנים שישב ברוב 'סדר העבודה').

הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: בכריעה - תחילה כריעה על ברכיו וגודלי רגליו. אחר כך, על גודלי ידיו, וההשתחוואה (מתרומם מברכיו. במצחו מגיע עד הרצפה, ונשאר עומד על אצבעות רגליו וגודלי ידיו)¹⁰⁰.

בין תפילת מוסף לתפילת מנחה מפסיקים, אם אפשר, לכל הפחות שלושת רבעי שעה¹⁰¹.

קריאת התורה במנחה - בנגינת הטעמים הרגילה¹⁰². זמן תפילת 'נעילה' מתחיל כשהחמה בראש האילנות, היינו קרוב לתחילת השקיעה¹⁰³.

לפני 'אשרי' פותחין את הארון, ונשאר פתוח עד אחרי התקיעה¹⁰⁴.

בחצי קדיש שלפני תפילת נעילה ובקדיש שתקבל שאחריה, אומרים 'לעילא ולעילא מכל'¹⁰¹.

בנעילה אומרים 'חתמנו' (בתפילה וב'אבינו מלכנו', במקום 'כתבנו'), 'זחתום' (במקום 'וכתוב'), 'ניזכר ונחתם' (במקום 'ניזכר ונכתב').

אומרים 'היום יפנה' גם אם כבר העריב היום¹⁰¹. בפיוט "ה' ה' - אזכרה אלקים ואהמיה", כמדומה

הש"ץ פסוקים אלו. ואולי היה המנהג שלאחר שהש"ץ מסיים לאומרו בקול, אומרים זאת הציבור, ואז יאמר אותן פסוקים. וע"ע.

98) סה"ש תש"ד עמ' 25-26.

99) שו"ע אדמו"ר סי' קי ס"ו ס"ג.

100) 'רשימות' ד' עמ' 10. וראה 'אוצר' עמ' קלב.

101) ספר-המנהגים עמ' 59.

אדמו"ר מהורש"ב ואדמו"ר מהוריי"צ למדו ביהכ"פ את כל שיעוריהם הקבועים, גם השיעורים בנגלה, אבל על לימוד משניות וגמ' מסכת יומא ראה לעיל ע"י ציון 76 ובהערה.

102) 'אוצר' עמ' רלג. יש לברר אודות ה"ג מדות הנאמרות בקטע "יום קוראי בשמן" שבסיום 'הסליחות' בחזרת הש"ץ דמנחה, שנדפסו באותיות רגילות ולכן אין אומרים אותן בקול יחד כנהוג תמיד באמירת י"ג מידות (והרי זה דבר הנאמר בציבור דווקא. וצ"ע אם גם בוזה סגי שכל הציבור "עסוקים באותו ענין").

103) שו"ע אדמו"ר סי' תרכ"ג ס"ב.

104) ספר-המנהגים עמ' 64. לוח כולל-חב"ד.

שאומרים י"ג מידות רק בפעם הראשונה (ולא כפזמון בין בית לבית)¹⁰⁵.

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נהג לומר "ואוצרך הטוב לנו - תפתח", עם הפסק לפני תיבת "תפתח", ו"לנו" נמשך למעלה¹⁰⁶.

אין נשיאת כפיים, אפילו עוד היום גדול¹⁰⁷.

באמצע קדיש תתקבל, אחרי 'דאמירן בעלמא ואמרו אמר', מנגנים 'מארש נפוליון'¹⁰⁸, ואחר-כך תוקעים תקיעה אחת¹⁰⁹.

מעיקר הדין, מותר לתקוע אפילו בין השמשות¹⁰⁹. אבל כמה פעמים אירע בבית-המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, שהש"ץ סיים תפילת נעילה לפני צאת הכוכבים, והאריך כ"ק אדמו"ר בניגון "אבינו מלכנו" וניגון מארש נפוליון עד צאת הכוכבים¹¹⁰. ומאחר שהמון העם סומכים על התקיעה ומסיימים מיד אחריה את הצום, יש להיזהר בכל מקום שלא לתקוע לפני צאת הכוכבים (בת"א: 6:53). צאת היום כנהוג בת"א: 7:06).

מוצאי יום-הכיפורים

כתב כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "המנהג 'שהש"ץ במוצאי יום-הכיפורים צריך להיות מי שיש לו אב ואם' - לא ראיתיו. ובבית-הכנסת כאן אין נוהגין כן"¹¹¹.

תפילת ערבית¹¹² והבדלה - בקיטל וטלית, אבל בכובע, והטלית על הכתפיים¹⁰¹.

מי ששכח ואמר 'המלך הקדוש' או 'המלך המשפט' אינו חוזר¹¹³, אבל אם אמר 'זכרנו לחיים' פוסק ומתחיל 'מלך עוזר', ואם כבר אמר 'וכתבנו בספר

החיים" - גומר תפילתו, ומתפלל שוב בתורת נדבה¹¹⁴. במוצאי יום-הכיפורים אומרים: 'גוט יום-טוב'¹⁰¹. ובליובאוויטש, באולם הקטן, הכריזו זאת¹¹⁵.

"מי שכבה נרו ביום-הכיפורים... תקנתו שידליקנו שוב במוצאי יום-הכיפורים ולא יכבנו עוד אלא יניחנו לדלוק עד גמירא, וגם יקבל עליו שכל ימיו לא יכבה נרו במוצאי יום-הכיפורים, לא הוא ולא אחר, אלא יניחנו לדלוק עד גמירא"¹¹⁶.

צום יום-הכיפורים הוא כ"ו שעות¹¹⁷, ויש להקל בזה ולצום קצת יותר מכ"ה שעות¹¹⁸.

קודם הבדלה וקידוש לבנה צריך ליטול ידי שולש פעמים לסירוגין עד פרק הזרוע, כמו נטילת ידיים שחרית ביום רגיל, אבל בלא ברכה. וגם הכוהנים, שכבר נטלו ידיהם לנשיאת כפיים עד פרק הזרוע, אף אם נטלו אז לסירוגין, צריכים ליטול ידיהם כנ"ל¹¹⁹.

הבדלה - יין, נר, הבדלה. ומברכים דוקא על נר ששבת (שדולק מערב יום-הכיפורים). ואם אין נר חוץ מזה שבבית-הכנסת, ידליק נר אחר ממנו ויברך על שניהם. ובבית מדליק עוד נר מהנר ששבת בביתו ומברך על שניהם. ואם אין בביתו נר ששבת יביא מבית-הכנסת. ואם אי-אפשר, יברך על נר שהודלק מנר בית-הכנסת¹²⁰.

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע היה מדייק (רק בהבדלה זו) לעשות הבדלה בעצמו¹²¹.

בכל השנה אין נותנים לאחר לשתות מהשיריים של כוס הבדלה (אלא אם-כן בירכו עליו ברכת המזון), מה שאין כן במוצאי יום-הכיפורים אפשר לתת¹²¹.

אחרי הבדלה מקדשים את הלבנה - בחגירת אבנט ובסידור [אבל לאו-דווקא בטלית וקיטל¹²²], ונכון

(114) קצוה"ש סי' כא ס"ד ובבדה"ש שם ס"ק ט.

(115) סה"ש תרצ"ז עמ' 155 (כאחד מ'המנהגים המקובלים, שיש להם יסוד').

(116) שו"ע אדמוה"ז סי' תרי"ח.

(117) סה"ש תש"ה עמ' 21.

(118) אג"ק ח"י עמ' רצז (ע"פ המכתב המקורי, הגרש המופיע בו אחר תיבת "שלידי", הוא טה"ד. וא"כ, תיבה זו משמעה: לדעת הרבי).

(119) לצורך שלילת התפשטות הטומאה לאחר סור קדושת היום - לקו"ש ח"ט עמ' 386. לפני קידוש לבנה - לוח כולל-חב"ד (וכן הורה הרבי במוצאי ת"ב, ס' משבחי רבי עמ' 151). עושים זאת רק כעת, עם תום שעות הצום, ולא לפני ערבית (וכיוון שעוסקים בתפילה, א"צ כלל ליטול ידיים אז).

(120) שו"ע אדמוה"ז סי' תרכ"ד ס"ה-ו. מלשוננו (ע"פ המג"א ס"ק ז, ע"ש בלבושי שרד) ברור, שגם בקביעות זו שיהיה חל בשבת אין לברך על האש כשאין לו נר ששבת או נר שהודלק ממנו (ודלא כמשנה ברורה סוס"ק ז, ע"ש בשער הציון ס"ק ט). מדליקים אבוקה, או מדליקים נר ומקריבים את שלהבתו לנר ששבת, ומברכים על שניהם יחד.

(121) 'אוצר' עמ' רמח.

(122) ראה אופני הנהגה שונים ב'אוצר' שם.

(105) כן מסר הרה"מ דה'אוצר. מאידך, הרה"ח ר' נחום שי' קפלן (המשמש כש"ץ בבית חיינו) מסר, שאומרים ה"ג מדות גם כ'פזמון' בין בתי הפיוט, ולכן נשאר כך במחזור החדש ש"ל בשנים האחרונות בנג"ו צ"ע. וראה לעיל הערה 102.

(106) סה"מ תרפ"ז ס"ע כא. ובלקו"ד ח"א דף נטא, איתא מוה"א טעמא לעשות אתחלתא אחר תיבת 'אוצר'.

(107) ספר המנהגים (שו"ע אדמוה"ז סי' תרכ"ח ס"ח, כדעת הרמ"א שם). וראה 'אוצר' עמ' רמ. וצ"ע שבלוח כולל-חב"ד מזכיר 'נשיאת כפיים' (כדעת השו"ע וכו' ומנהג ירושלים, אף שבפועל בין אנ"ש גם בירושלים ת"ו אין מספיקים זאת. וראה טעמי גביראל ר"פ סה).

(108) ספר-הניגונים, ניגון קע.

(112) המתפלל במניין מנוסח אחר, ומייד אחרי 'תתקבל' מתחילים ערבית - לכאורה עליו לסיים תחילה את 'אין כאלוקינו', 'עלינו', 'אל תירא' ואך צדיקים, וט' פרקי התהילים, ורק אחר-כך יתחיל להתפלל ערבית - למרות שעל-ידי-זה הוא מפסיק את הקשר בין 'ברכו' לברכות ק"ש (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' נד ס"ג. משנ"ב סי' רלו ס"א). זאת ע"פ מנהגו שאין "מהפכין הצינורות", וק"ו כאן, שהרי תפילת ערבית שייכת כבר ליום הבא.

(113) שעות"י סי' קיח ס"ק א. דה"ח סי' לג. מו. עב.

יום שישי

י"ד בתשרי, ערב חג הסוכות

מרבית בצדקה בערב סוכות.

עורכים מגבית ומחלקים את 'צורכי החג' לחג-הסוכות לאלו הנצרכים (בדומה ל'מעוץ חיים' לחג-הפסח)¹³¹. וכן מחלקים ד' מינים (שצריכים להיות 'לכם'), ומה טוב להשתדל שלכל אחד ואחד תהיה סוכה משלו¹³².

לפי הוראת הרבי, יש לקרוא אחר חצות את ההפטרה של מחר⁴⁰.

בניית הסוכה

סיפר הרבי: "כ"ק מו"ח אדמו"ר [מהור"י צ] וכן אאמו"ר [הרה"ג והרה"ח המקובל ר' לוי-יצחק] לא עסקו בעצמם בעשיית הסוכה¹³³. אם כי מסופר שהרבי השתתף בעצמו בבניית הסוכה בביתו, על-ידי זריקת כמה ענפים של סכך.

מכיוון ש'תשבו כעין תדורו' - צריכה להיות לכל משפחה סוכה לעצמה, בדוגמת מה שבכל השנה היא גרה בדירה משלה. ובפרט שגם עשיית הסוכה היא מצווה, ובכיוצא בזה 'מצווה בו יותר מבשלו' וכו'¹³⁴.

אין שום הידור שתהיה הסוכה מחוץ לבית דווקא, אלא אפשר להסיר את הגג ולהניח סכך¹³⁵.

עושים את הדפנות אפילו לכתחילה גם מדברים הפסולים לסכך. מנהגנו לעשות ארבע דפנות¹³⁶.

מרבית בסכך¹³⁶. אדמו"ר הזקן היה מצווה על כך: "סמך יותר! עוד יותר סמך!"¹³⁷. וכדי "שיהיו כוכבים נראים מתוכה" תוחבים מקל בעובי הסכך, ליצור נקב שיוכלו לראותו בעדו¹³⁸ [המכסים את הסוכה

לרחוץ את הפנים ולנעול נעליים לפני כן¹²³.

במוצאי יום-הכיפורים - סעודה חשובה¹²⁴. עריכתה בהרחבה ממשיכה גשמיית על כל השנה¹²⁵. טובלים פרוסת המוציא בדבש³⁷, אבל על השולחן שמים גם מלח³⁸.

אין מברכים "שעשה לי כל צרכי" עד למחר בברכות-השחר¹⁰¹.

הערב מתעסקים או על-כל-פנים מדברים על-דבר עשיית הסוכה¹⁰¹.

ואמר הרבי: "רוב ישראל - ואני בתוכם - אינם נזהרים בזה במעשה בפועל, ויוצאים גם עתה ידי חובת העניין על-ידי דיבור בזה"¹²⁶.

שנה אחת ראו שהרבי חוזר הביתה במוצאי יום-הכיפורים, ומיד בכניסתו לחדר, עוד בטרם פשט את הקיטל, ניגש לארון הספרים, הוציא משניות מסכת סוכה, והחל ללמוד דיני סוכה¹²⁷.

יום שלישי

י"א בתשרי

מחרת יום-הכיפורים נקרא "בשם השם" (ג-ט' נאָמען)¹⁰¹.

משכימים לבית-הכנסת¹²⁸.

אין מתענים עד אחר אסרו-חג. וחתן ביום חופתו - בין יום-הכיפורים לחג הסוכות, מתענה¹²⁹.

יום חמישי

י"ג בתשרי

יום ההסתלקות-הילולא של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע, דור רביעי לנשיא חב"ד (שנות הנשיאות: תרכ"ו-תרמ"ג), ומנוחתו בכוד בליובאוויטש, באוהל אביו כ"ק אדמו"ר ה'צמח-צדק'¹³⁰.

(123) לוח כולל-חב"ד.

(124) שו"ע אדמו"ר שם ס"ט, 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רמו. וראה 'אוצר עמ' רנ.

(125) למעט-אוזן עמ' 145 בשם כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע. וראה 'אוצר עמ' רנא.

(126) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 41. וראה 'רשימות' שם. 'המלך במסיבו' ח"א עמ' רנא, ועוד.

(127) מפי הרה"ח ר' דובער יוניק, בי"מ 246 עמ' 27.

(128) לוח כולל-חב"ד, 'משו"ע אדמו"ר שם ס"ד.

(129) לוח כולל-חב"ד, 'משו"ע אדמו"ר שם ס"ג, ומג"א ס' תקע"ג ס"ק ב. (130) תיאור ההסתלקות, ותצלום המצבה (החדשה) בס' 'ימי חב"ד' ביום זה. ביאור מעלת היום בשיחות הרבי, הובאו בס' 'הלכות החג בחג' עמ'

53 ואילך.

בהודמנויות דומות, הציע הרבי לנצל 'עת רצון' כזאת, כדי להוסיף: לימוד פרק משה, עכ"פ של האות הראשונה מאותיות השם, לימוד מתורתו של בעל הילולא; בעבודת התפילה; בנתינת צדקה לענייני בעל הילולא וממלאי-מקומו; ולקיים התוועדויות של שמחה, והחלטות טובות. ואם לא נעשה הנ"ל או חלקו בו ביום, יש להשלים בימים הסמוכים (ראה 'התוועדויות' תשמ"ז ח"ב עמ' 286, והוספות שם עמ' 292. לקו"ש חכ"א עמ' 276).

(131) לקוטי-שיחות ח"ד עמ' 369.

(132) 'התוועדויות' תשמ"ט ח"א עמ' 97.

(133) 'המלך במסיבו' ח"ב עמ' נג.

(134) לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 267.

(135) אג"ק ח"ב עמ' סו.

(136) ספר המנהגים, מנהגי חג הסוכות. וכן כל הכתוב להלן בסתם נלקח משם.

(137) 'לשמע און' עמ' 20.

(138) 'התוועדויות' תש"נ ח"א עמ' 164.

מצוה. אם טעה והריח, לא יברך על הריח¹⁴⁶.

סדר אגידת הלולב

מהדרים לאגוד את הלולב בסוכה ובערב יום-טוב¹³⁶. הרבי נהג לעשות זאת אחר חצות היום¹⁴⁷. גם כשיום א' דחג-הסוכות חל בשבת, כבשנה זו, אגד הרבי את הלולב בערב שבת-קודש¹⁴⁸.

המהדרים - אוגדים בעצמם את הלולב.

אין מוסיפים על אתרוג אחד, לולב אחד, שתי ערבות. אבל מנהג חסידים מקדמת-דנא להוסיף על שלושה הדסים. ו"כל המרבה - הרי זה משובח".

בשנים האחרונות עורר הרבי להשתדל להוסיף על שלושה הדסים - על-כל-פנים עוד שלושה, כנגד השלושה שמן-הדין¹⁴⁹ [גם ההוספות בהדסים מתחלקות בשווה לצדדים]¹⁵⁰.

אין משתמשים בסלים הקלועים לערבות ולהדסים ('קושיקלך'), אלא בטבעות העשויות מעלי הלולב. הרבי הורה להכין את כל הטבעות קודם שמתחילים לאגוד את הלולב¹⁵¹.

ההדסים - אחד מימין הלולב (כאשר שידרת הלולב היא מול פני האוגד), אחד משמאלו ואחד באמצע, נוטה קצת לצד ימין. והערבות אחת מימין הלולב ואחת משמאלו¹⁵².

משתדלים שהערבות לא ייראו כל-כך.

קצותיהם התחתונים של הלולב, ההדסים והערבות מונחים בשווה זה ליד זה, ולא שיבלוט הלולב מלמטה¹⁵³.

על הלולב עצמו עושים שתי כריכות. ומשתדלים ששתי הכריכות יהיו מכוסות בהדסים ובערבות, וגם, על-כל-פנים מקצת, הכריכה העליונה.

בנוסף לשתי כריכות הנ"ל (ואחרי עשיית¹⁵⁴), אוגד את הלולב, ההדסים והערבות ביחד על-ידי שלוש

מפני הגשם בכיסוי פלסטי הצמוד לסכך מעליו, אם יש חלל טפח ביניהם, או שהוא מתחתיו אפילו אין ביניהם חלל טפח¹³⁹, ידאגו שישאר (מחוץ לחלק המגולל) טפח פרוס לפני החג, כדי שיהיו מותרים לפתוח את המכסה כשנכנסים לסוכה בחג].

אין מנהגו לעשות רצפה מיוחדת לסוכה¹⁴⁰.

אין מנהגו בנוי סוכה, לא תחת הסכך ולא על הדפנות¹⁴¹.

בסוכת 770 (ובשאר הסוכות שבשכונה) רגילים לנהוג כבסוכת הרבי עצמו, שהיה בה רק היופי של הדפנות והסכך עצמם (והשתדלו להרבות בזה) ותו לא¹⁴².

ארבעת המינים

אין מדקדקים לשלם עבור ארבעת המינים קודם החג דווקא.

קבלה בידינו מאדמו"ר הזקן, להדר לברך על אתרוג מקלבריה¹³⁶. גם בימינו, שיש אתרוגים משתילי קלבריה באה"ק ת"ו, עדיין יש להשתדל לברך על האתרוגים מקלבריה¹⁴³.

מראה האתרוג צריך להיות צהוב (כמראה שעווה), ולא כהמדקדקים שיהיה מקצתו ירוק¹⁴⁴.

לוקחים לולב שאין עליו כפופים (הכפופים מכונים 'קנעפלאך' ['כפתורים']).

כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ הקפיד שהשדרה תהיה באמצע הלולב ממש, ולא מן-הצד קצת; לולב ישר; שאינו דק; ושעליו מחוברים בקליפה מאחורי השדרה. הקפדה זו האחרונה ידועה לנו גם מהנהגת הרבי¹⁴⁵.

בחג הסוכות (וגם בשבת שבו) אסור להריח בהדס שבלולב. וטוב להימנע גם מלהריח באתרוג של

139) כיסוי מעל הסכך ללא חלל טפח אינו נחשב לאוהל (ענין ש"ע אדמוה"ז סי' תר"מ ס"ו), אך מתחתיו אסור אפילו כשאין חלל כלשהו, כדעת ה"לבושי שרד' שם (שוע"ר שם, ודלא כמ"ש המשנה - ברורה שם ס"ק כה בשם הפרי-מגדים).

140) ספר-המנהגים. אבל הבונים סוכתם בגינה, חובתם להכין לה רצפה מיוחדת, לבל יכשלו בהשקיה בשבת ויז"ט (ראה שו"ע אדמוה"ז סי' שלו ס"ט).

141) ספר-המנהגים, 'אוצר' עמ' רסז, וש"ה הטעם.

142) אך בין אנ"ש בארה"ק נפוץ לתלות סדינים לבנים מסביב, ותמונת הרבי. וצ"ע.

143) אנ"ק ח"ג עמ' קי וחלק י' עמ' צה.

144) ולכאורה אם יש אפשרות עד"מ לקנות צהוב רק עם תנמי-עלים ('בלעטלאך') שהזהירות מהם היא רק הידור-של-יופי, יש להעדיף את הצהוב. ולפלא שרבים מאנ"ש אין מקפידים ע"ז, ובפרט שאף הקונים אתרוג (מקומי) בימים האחרונים, יכולים למצוא צהובים לרוב.

145) 'אוצר' עמ' רעא.

146) טושנ"ע סי' תרנ"ג ונו"כ. סדר ברה"נ פ"א ס"ח.

147) 'אוצר' עמ' רפד.

148) ואף שבארה"ק ניתן לעשות זאת במוצאי יום-טוב ללא חשש תלישה וחיתוך, כי אצלנו הוא חול-המועד - הרי גם אצלנו יש עניין רוחני באיגוד הלולב לפני יום-טוב, כיוון שבזה נוצר קשר בין הלולב לסוכה (כנסמן ב'אוצר' עמ' רפג).

149) 'התנועותיות' תשנ"ב ח"א עמ' 76. וראה 'אוצר' עמ' רפד.

150) ראה 'אוצר' שם אות סב.

151) 'אוצר' עמ' רפח.

152) סידור אדמוה"ז.

153) 'אוצר' ס"ע רפה מזהנהגת הרבי, וע"ש מקור לזה מסידור אדמוה"ז.

154) שם עמ' רפז אות ע.

כריכות. שלוש כריכות אלו צריכות להיות בתחום טפח אחד. נמצאו סך-הכול חמש כריכות. רצוי לקנות לכל אחד מהבנים מגיל שש ומעלה ארבעת המינים כשרים כהלכתם¹⁵⁵ (וכמובן שלא להשליך). שלאחר הבר-מצווה יהיו ארבעת המינים מהודרים. יש לאחסן את הלולב ומיניו בצורה טובה, ובפרט שבשבת אסור גם להוסיף מים בכלי שבו נמצאים

ארבעת המינים¹⁵⁶. יש מעדיפים להוציא בכל פעם את ההדסים והערבות מכריכתן עם הלולב אחרי התפילה (והמבצעים), ולאחסנם יבשים בתוך נייר-אלומיניום בתחתית המקרר.

(155) ראה שו"ע סי' תרנ"ז-ח ונו"כ. קצות החושן סי' רמא ס"ק ד. שו"ת אגרות-משה או"ח ח"ג סי' צה. חנוך לנער פכ"ה, וש"נ. ולפחות צריך שתהיה בבית או בבית-הכנסת ערכה אחת של ארבעת המינים לקטנים, והם יקנו זה לזה, בתנאי שהם מעל גיל 6. בלית-ברירה, יש לסמוך על כך שיברכו על לולב **שואל**, אבל אין לתת להם (במתנה ע"מ להחזיר) ערכה המיועדת לגדולים, כי אז לא יוכל גדול שאחריהם לברך עליה.

(156) שו"ע סי' תרנ"ד. שו"ע אדמוה"ז סי' שלו סי"ז.

הפטרה לשבת תשובה בהושע פרק יד

יָדָּהּ שׁוֹכֵה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ בַעֲוֹנֶךָ: נִקְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אֲמָרוּ אֵלָיו כִּלְיֵי תַשָּׁא עוֹן וְקַח־טוֹב וְנִשְׁלָמָה פָּרִים שְׁפָתֵינוּ: אֲשׁוּר אֲלֵנוּ וְיִשְׁעֵנוּ עַל־סוֹם לֹא נִרְכָּב וְלֹא־נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֶׂה יָדֵינוּ אֲשֶׁר־בָּךְ יִרְחֶם יְתוֹם: אֲרַפֵּא מְשׁוֹכְתָם אֲהַבֵּם נִדְבָה כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ: אֶהְיֶה כְּטָל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשׁוֹשַׁנָּה וְיֵךְ שְׂרָשׁוּי פִלְכָנוּ: יִלְכּוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִתִּי כְּזֵית הָאֵדֶן וְיִרִיחַ לוֹ פִלְכָנוּ: הִשְׁבּוּ וְשָׁבִי כְּצֵלֹ יִחִי דָגֶן וְיִפְרְחוּ כִגְפֶן זָכְרוּ כִיִּן לְכָנוּ: אֲפָרִים מִחֵלִי עוֹד לְעַצְבִּים אֲנִי עֲנִיתִי וְאֲשׁוּרֵנוּ אֲנִי כְּבוֹרֵשׁ רַעֲזָן מִמֶּנִּי פָּרִיךְ נִמְצָא: מִי חָכֵם וַיִּבֶן אֱלֹה נָבוֹן וַיִּדְעֵם כִּי־יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יְהוָה וַצְדִּיקִים יִלְכּוּ בָם וּפְשָׁעִים יִפְשְׁלוּ בָם: זֶה מִי־אֵל כְּמוֹד נִשָּׂא עוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לְשֹׂאֲרֵית נִחַלְתּוֹ לֹא־יִחַזֵּק לְעַד אֲפֹ כִי־חַפֵּץ חֶסֶד הוּא: יִשׁוּב וְיִרְחֲמֵנוּ וַיִּבְשׁ עוֹנֵתֵנוּ וְתִשְׁלֹךְ בְּמַצְלוֹת יָם כִּלְיֵיהֶם: תִּתֵּן אֲמַת לְעֶלְכָּב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעַתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיְּמֵי קֶדֶם:

עת לדעת

יום הסתלקות ר' אברהם המלאך,
בן המגיד ממעזריטש

יום הסתלקות הרה"ק ר' אברהם המלאך, בנו יחידו של הרב המגיד ממזריטש, בגיל שלשים ושבע. מנוחתו כבוד בעיר פסטוב שליד קיוב באוקראינה.

הרה"ק ר' אברהם נקרא בפי כל "המלאך", כי היה קדוש מרחם. דרך עבודתו היתה נפלאה מאד. כשהיה מתלהב היה קרוב לכלות הנפש.

על גודל קדושתו של הרב המלאך סיפר כ"ק אדמו"ר הצמח צדק:

בשעה ש"המלאך" התפלל ברכת "יוצר אור" היתה התלהבותו גדולה כל כך, שאפשר היה להדליק ממנה קיסם, והפטיר אדמו"ר הצ"צ: אין זו גוזמא!

(מגדל עז ע' קפת)

כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ כותב:

"להרב המלאך לא היתה שייכות לעולם הזה כלל; הוא היה מופשט לגמרי מהעולם".

(ימי חב"ד ע' 16)

תקל"ז

יום הסתלקות ר' ברוך,
אביו של כ"ק אדמו"ר הזקן

יום פטירתו של הרה"ק ר' ברוך אביו של כ"ק אדמו"ר הזקן. מנוחתו כבוד בעיר סוליש (כיום וינוגרדוב) באוקראינה.

(אג"ק אדמו"ר הזקן ע' 9)

כשהרגיש שהגיע זמן הסתלקותו, נקבצו ובאו אליו כל גדולי וחשובי העיר, וישאלוהו האם יש לו בנים והיכן מקומם, כדי להודיע להם.

אמר להם רבי ברוך: "יש לי ארבעה בנים ברוסיה, כולם רבנים, לשנים מהם צריך להודיע, לאחד צריך רק לרמוז ולרביעי לא צריך כלל להודיע, כי ידע בעצמו". אחרי הסתלקותו קברו אותו בכבוד גדול והחברה קדישא הקימה מצבה על קברו.

(ימי חב"ד ע' 13)

כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ כותב:

רבי ברוך, היה צדיק נסתר ולמדן מופלא ועסקן בענייני צדקה והתנהג בפשטות כאחד מבעלי הישוב.

(סה"מ תש"ט ע' 87)

תקנ"ב

תשרי י"ב

תשרי ט'

תשרי ח'

תקנ"ג

כ"ק אדמו"ר הזקן ביקר בקבר הרבנית דבורה לאה, עם נכדו ה'צמח צדק'

כ"ק אדמו"ר הזקן ביקר בציון קבורתה של הרבנית דבורה לאה [המשך לאירוע של ג' תשרי] והורה לקחת גם את התינוק (ה'צמח צדק') לשם. בעמדו ליד הקבר, אמר:

"דבורה לאה בת שטערנא! היום ערב יום הכיפורים, ברכי נא את בנך יחידיך היתום מנחם מענדל בן דבורה לאה, שזה הקטן גדול יהיה בתורת הנגלה והנסתר בהצלחה, במעשים טובים ובאריכות ימים ושנים. בקשי נא רחמים עלי, על קהל עדת החסידים ועל תורת הבעל שם טוב!".

(סה"ש קיץ ת"ש ע' 66).

תש"נ / יומן מבית חיינו מתוך 'בית חיינו' "אמת, מה נהדר"

יום ראשון ט' תשרי, ערב יום הכיפורים

התורה ושלימות העם. והחוט המשולש לא במהרה ינתק. וצריך לפעול בתוקף ולהוסיף בזה ביתר שאת ויתר עוז. ונתן לו חתיכת עוגה נוספת.

כשעבר בנו נתן לו הרבי 2 חתיכות ואמר לו: "כפליים לתושייה". לאשתו אמר הרבי: "בטח את עוזרת לבעלך בכל האמור. ואם יצטרכו לזה ניסים אין להתפעל, כי הרי עם ישראל אומרים שתש"נ ר"ת תהא שנת ניסים, ואם יצטרכו יהיו ניסים, הצלחה רבה בשו"ט, ולשנה טובה ומתוקה".

בין האנשים עבר המועד הדמוקרטי ממוצא אפריקני לראשות העיר נ.י. מר דינקנס שבא עם הרב שפילמן מוועד הקהל. כשעבר אמר לו הרבי שידאג לכל תושבי העיר ללא חילוקים של גזע אם שחור, ספרדי (היספאני), או יהודי. צריך לדאוג לכל תושבי העיר שגם אני בתוכם.

כמו כן באו מנהלי משטרת ברוקלין ומנהטן, ולהם אמר הרבי: "תודה על השמירה על כל תושבי העיר שאני בתוכם".

החלוקה של ה'לעקאח' נמשכה לערך עד 12:45 ולאחר כ-20 דקות נסע הרבי לאוהל (ברובם ככולם של השנים לא נוסע לאוהל בערב יוה"כ"פ).

הרבי חזר מהאוהל ב-15:40 ולאחר כ-10 דקות נכנס לתפילת מנחה בביהמ"ד למטה, לאחר התפילה אמר שיחה שארכה כרבע שעה.

שיחת ערב יום הכפורים:

עבודת דורנו בכלל אחרי כל מה שעברו מעבר לים (בשואה) היא בתשובה עילאה, ובפרט כשנמצאים בעשי"ת ובערב יוה"כ"פ וכו', ואם כן ודאי שהקב"ה נותן לכל אחד כל העניינים הגשמיים וכל העניינים הרוחניים שלו, כדי שיוכל לעבוד את ה' באופן של תשובה עילאה, שהיא מתוך שמחה דווקא, ובפרט כשמקשרים את זה עם נתינת שליחות לצדקה וחלוקת לעקאח.

במיוחד אמורים הדברים, בעמדתנו כעת בשנת ניסים וכבר הייתה ההתחלה דניסים אלו, והולך ומוסיף ואור, ועוד והוא העיקר - שיש כבר את "סלחתי כדבריך" שהקב"ה סולח לכל ישראל, ובאופן דתש"ע כנ"ל, ומתכוננים ליום העשירי, כולל ההכרזה שבה מסיימים את יוה"כ"פ "לשנה הבאה בירושלים", ובדרכי נועם ודרכי שלום, ותיכף ומיד ממש.

בסיום השיחה חילק הרבי לכל אחד ואחת, אנשים נשים

בבוקר השכם עשו התמימים ואנ"ש כפרות, ולאחר מכן הרבה מיהרו לתפוס מקום כדי לראות את ה'כפרות' של הרבי בחצר האחורית של 770.

הרבי יצא לכפרות לערך ב-7:40 בבוקר כשהוא מחזיק את התרנגול הלבן בשתי ידיו הק' (עיניו הק' היו אדומות). כשהגיע לאחורי 770 מסר את התרנגול לשוחט הר' קלמנסון. בשעת השחיטה הביט הרבי במעשיו של השוחט, ופניו הק' התכווצו למראה השחיטה, ואחז בגרטל. אח"כ לקח את הנוצה ואמר את הברכה על כיסוי הדם בעפר, וכיסה עם הנוצה את הדם שהיה מונח על מחתה. כשסיים הודה לשוחט וחזר לאחוריו ושב לחדרו.

בשעה 8:30 לערך נסע הרבי למקווה. לפני שנכנס למכונית, נתן מטבע ניקל לצלם פריידין שצילם בשעת מעשה, ואמר לו בחיוך רחב: "אפשר זאָלסטו מאַכן אַ צילום פון די ניקל?" [אולי תעשה צילום מהניקל] ונכנס למכוניתו.

היום הרבי נכנס לתפילת שחרית כבכל יום בשעה 10:00 [ועל אף (שנודע) שהרבי נוסע היום לאוהל נוסף לזמן הקצר שבעיוה"כ"פ].

כרבע שעה לאחר התפילה, החלה חלוקת ה'לעקאח'. הרבי נתן לכל אחד עוגת לעקאח בידו, גם לאנשים וגם לנשים (לא כבכל שנה שנשים מקבלות בהושענא רבה) וטף. בין הבאים הגיע ראש העיר של ניו יורק מר אד קאץ (שעוד מעט מסיים את תפקידו כראש עיר).

כשעבר הר' מ"מ גרונר מקרית גת, נתן לו הרבי חתיכת לעקאח נוספת באמרו "דאָס איז פאַר גאַנץ קרית גת און פאַר די מוסדות" ואחר כך הוסיף כשחיוך רחב מאוד נסוך על פניו הק': "מסתמא דאָרף מען האָבן אַ סאָך געלט". [זהו עבור כל קריית גת והמוסדות, ומסתמא הם זקוקים להרבה כסף].

בין העוברים היה אחד מעוזריו של השר אריאל שרון, שעבר עם כל משפחתו. הנ"ל אמר לרבי שאריאל שרון בקשו למסור שבימים אלה הוציא ספר שבו הוא מביא את מכתבו של הרבי אליו בנוגע ל'קו בר-לב', שבשעת מבחן לא הוכיח את עצמו. הרבי: "אתה מדבר על העבר, עכשיו יש תפקידים חשובים בנוגע לשלימות הארץ, שלימות

יום הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע

יום הסתלקות כ"ק אדמו"ר מהר"ש, אור ליום שלישי בשעה 11:15 בלילה, בגיל ארבעים ושמונה וחצי. מנוחתו כבוד בעיר ליובאוויטש ליד ציון אביו כ"ק אדמו"ר הצמח צדק.

לפני הסתלקותו ביקש שכל אחד מילדיו יכנס אליו כדי להפרד ממנו.

נכנסו רבי זלמן אהרן (הרז"א), אחריו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב שבכה מאד, ואחריו הבן הצעיר רבי מנחם מענדל, ושוחח עם כל אחד. אחריהם נכנסו הבנות, כשנכנסה הבת הצעירה חיה מושקא, שהייתה אז ילדה בת אחת עשרה, אמר לה: "אני ואמא היינו צריכים להוביל אותך לחופה, אבל כאשר הקדוש ברוך הוא אינו רוצה" - - - ובירך אותה בהנחת ידיו הקדושות על ראשה.

מיד לאחר שיצאו ילדיו, נסתלק מן העולם כשהוא יושב על כסאו.

(ימי חב"ד ע' 17)

מספרים על גבורת רוחה של הרבנית דבורה לאה בת כ"ק אדמו"ר מהר"ש, שכאשר נודע לה על הסתלקות אביה, הסתובבה ופניה אל הקיר, וכך עמדה במשך שלוש יממות; היא לא ידעה ולא שמעה מכל הנעשה סביבה!

(תורת מנחם ח"ד ע' 25)

וטף (עוגת לעקאח) ושטר של דולר לצדקה. לפועל ניגשו מעט מאוד אנשים. הרבה התחשבו בזמן הקצר שנשאר וכו'. כך שלאחר כ-10 דקות נגמרה כל החלוקה. בסיום החלוקה, יצא הרבי בשמחה רבה, ועודד את הקהל בתנועות חזקות במיוחד. בשעה 18:10, לאחר הדלקת נרות, נכנס הרבי לזאל הקטן, לבוש בטלית וקיטל, כדי לברך את 'הבנים' אלו התלמידים' תלמידי התמימים (כנהוג בכל שנה). כשנכנס העיף מבט קצר על התמימים וניגש מיד לסטענדר, כיסה את עיניו הק' בטלית והחל בברכה.

וידבר גו' יברכך גו' יאר גו' ישא גו' ושמו גו' ואני אברכם. והמשיך בשיחה שארכה כ-20 דקות.

הרבי הזכיר את המובא בשם האריז"ל ששבעת ימי עשרת ימי תשובה הם כנגד כל ימי השבוע של כל השנה הבאה. וכיון ש'שנה' מלשון שינוי, שכוללת בתוכה את כל השינויים, הרי כאן המקום להזכיר את כל העניינים שמתחילים בא' מאותיות הא"ב. הרבי בירך בכל האותיות לפי סדר הא"ב.

בהמשך אמר שלתלמידי תומכי תמימים אין שייכות לענייני הגלות, וגם אם הייתה קודם שנכנסו לתומכי תמימים, הרי מרגע כניסתם הם במעמד ומצב של גאולה כרשב"י ש'תורתו אומנותו', ובזה גופא הולכים מחיל אל חיל.

כשסיים את הברכה נכנס הרבי לחדרו, ולאחר מספר דקות בא לבית המדרש למטה [שהיה מלא עד אפס מקום] לתפילת כל נדרי. כשהגיע לסטענדר, החל באמירת התהילים שאומרים לפני 'כל נדרי', וכשסיים ניגש הרבי למטה וקיבל ס"ת קטן. וכן חברי הבד"ץ החזיקו ספר תורה והחזון החל בתפילת כל נדרי. הרבי נשאר שם עד הכנסת ספרי התורה וסגירת ארון הקודש. אחר כך חזר למקומו.

בקטעים שהקהל שר בתפילה עודד בתנועות ידו על הסטענדר. בסיום התפילה התיישב הרבי לאמירת תהילים. החזן סיים את כל התהילים, אולם הרבי היה עדיין באמצע אמירת התהילים והלך לחדרו כשבדרכו הסתכל על הקהל שעמד בדרכו.

יום שני י' תשרי יום הכיפורים

הרבי נכנס לתפילת שחרית בשעה 10:30. כשהסידור בידו וכן המחזור החדש כשבתוך הסידור [במשך הימים האלו] נמצא גם מאמר של הצ"צ [שהרבי חילק אותו לכ"א].

למפטיר של שחרית עלה הרב חודקוב, כבכל שנה.

כשעשו הגבבה של הספר תורה התקדם הרבי ממקומו על הבימה לכיוון הספר, ואחז בשתי ידיו הק' בד' כנפות של הטלית בפתילי הציצית, וכך הביט בשעת הגבבה עד סיום הגלילה

תש"נ / יומן מבית חיינו

ביתר שאת. הרבי ממשיך ומניף את ידו, ומסתובב לכל הכיוונים ולפתע מניף את שתי ידיו יחד, ואחר המשיך להניף בידו הימנית ומגביר את המהירות, והקהל מגביר את השירה יותר ויותר...

כך זה נמשך כדקה ויותר, ומיד לאחר מכן כיסה הרבי את פניו הק' בטלית לגמרי ואחז בחוזקה את שתי כנפות הטלית בידו השמאלית, והחל להניף את ידו הימנית בתנועות סיבוביות לגמרי בכל כוחו, והקהל יצא מגדרו משמחה. לאחר משך זמן הפסיק מעט, וגילה את פניו הק', ועודד עוד מספר פעמים בידו וחזר למקומו, ואז הפסיק הקהל את השירה.

אחרי תקיעה גדולה וזעקת "לשנה הבאה בירושלים" והקדיש, החלו באמירת תהילים שלאחרי נעילה. הרבי הביט כשסגרו את הארון הקודש.

לפני תפילת מעריב הוציא הרבי את הכובע מהסטענדר וחבשו. לאחר תפילת מעריב והבדלה, כולל ברכה אחרונה, פנה הרבי לעבר הקהל ובירך בקול רם: "אָ גוט יו"ט" והקהל ענה בקול לאחריו. חזר ג' פעמים והקהל אחריו. מיד לאחר מכן החל הרבי בניגון ההקפות לאביו ז"ל, תוך שמניף את ידו הק' בתנועה שלא פסקה עד שנכנס לחדרו.

לאחר מספר דקות יצא לקידוש לבנה, וכרגיל, לפני שהחל, חיפש את הלבנה. כשהגיע ל"ברוך וגו'" נגע (כרגיל) ג' פעמים במקום השיניים. כשסיים ניער את שולי הטלית קטן, ובירך את הסוככים "אָ גוט חודש". לפתע החל באמירת שיחה קצרה. מיד התקבצו כולם מסביב כדי לשמוע.

תוכן השיחה: במוצאי יום הכיפורים איתא בשולחן ערוך שמתחילים בעשיית הסוכה, ואף-על-פי שרואים שרוב בני לא נזהרים בזה במעשה בפועל, "ואני הק' בתוכם", לכן יוצאים בעניין זה על-ידי הדיבור בזה, ובפרט שזה קשור עם פסוק בתורה "חג הסוכות תעשה לך". ויה"ר שנזכה לשבת בסוכת עורו של ליתן. אָ גוט יום טוב און אָ גוט חודש. ושימשך על כל השנה כולה - שנה שכולה ניסים וניסי ניסים.

כשסיים, החלו לשיר ניגון הקפות והרבי עודד בדרכו בתנועות חזקות עד שנכנס לחדרו.

במשך הלילה התקיימה התוועדות חסידית ב-770 שנמשכה עד לתוך השעות הקטנות של הלילה, על פי הוראתו של הרבי לערוך התוועדות בכל יום עד לחג הסוכות הבא-עלינו-לטובה.

של הספר תורה. ב'זכור' נשאר במקומו וכיסה את פניו עם הטלית בכל משך אמירת זכור.

ב'כורעים' הרבי כרע ופניו הק' נגעו בשטיח. כשקם לעמוד נעזר קצת בכסא שלצידו וכן בדרגש בצידו השני. בכל משך אמירת "והכוהנים והעם" גו' עד המילים "כורעים ונופלים על פניהם" הביט הרבי על החזן. לאחר שגמרו את הפזמון 'מראה כהן' המשיך הרבי לעודד את השירה בחוזקה במשך זמן.

תפילת מוסף נמשכה לערך עד 15:25, ולאחר מכן הייתה הפסקה עד לשעה 17:15.

לתפילת מנחה נכנס הרבי לבוש בכובעו, וכשהגיע לסטענדר הוריד את הכובע והכניסו במגירת הסטענדר, כיסה את ראשו בטלית והחל באמירת 'קטורת'.

הרבי עלה למפטיר יונה, וקודם לכן הוציא את המאמר הנ"ל מסידורו והכניסו למחזור וכך הלך עם המחזור למפטיר. בשעת המפטיר עיניו הק' היו מכוסות בטלית. כשחזר ממפטיר והגיע קרוב לארון הקודש רצה לגעת בפרוכת, אבל מרוב הדוחק הפרוכת הייתה מוטה קצת ממקומה ומרוחקת. הרבי לקח בידו את כנף הטלית וביקש לנגוע כך בפרוכת, ומיד אחד מהתמימים קירב את הפרוכת והרבי נגע בה בידו.

הפעם ב'אבינו מלכנו' שבסיום נעילת שרו רק פעם אחת בלבד (לא כבשנים קודמות שהרבי סימן לחזור מספר פעמים).

לקראת סיום תפילת נעילה 770 כולו היה שרוי באווירת מתח עצומה לקראת ה'מארש נפוליאון'. כולם כבר תפסו מקומות ועמדות תצפית לראות את ה'מארש'. זעקת 'שמע ישראל' מפי אלפי המתפללים, וזעקת 'ה' הוא האלוקים' 7 פעמים חדרה עמוק בלב כל אחד, ומיד בסיום חצי הקדיש החל הקהל, שואג את 'מארש נפוליון' ומחכה לרגע שבו הרבי יעלה על המדרגות המיועדות לכך, כשזוגות העיניים של אלפי המתפללים מביטים לעבר הרבי, שמעודד קלות בתנועת ידו הימנית על הסטענדר ופניו הק' אל הכותל.

לאחרי דקה של שירה אדירה, פנה הרבי לעבר המדרגות, ועם כל עליית מדרגה גוברת השירה. הרבי נעמד מלוא קומתו על המדרגה האחרונה, מגלה את פניו הק' מהטלית והן אדומות וזוהרות באור 'יקרות'. בידו האחת אחז במעקה המדרגות והחל מניף את ידו הימנית בתנועות חזקות ונמרצות, והשירה גוברת

שניים מקרא ואחד תרגום

הַבְּהִנְחָל עַלְיוֹן גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יֵצֵב
גְּבֻלַּת עַמִּים לְמִסְפָּר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּהִנְחָל עַלְיוֹן
גּוֹיִם בְּהַפְרִידוֹ בְּנֵי אָדָם יֵצֵב גְּבֻלַּת עַמִּים לְמִסְפָּר
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: בְּאַחְסָנָא עֲלָאָה עֲמֻמָּא בְּפִרְשֻׁתָּהּ
בְּנֵי אֲנָשָׁא קִיִּים תַּחֲוִמֵי עֲמֻמָּא לְמִנְנֵן בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל: כִּי חֵלֶק יְהוָה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֵבֶל
נִחְלָתוֹ: כִּי חֵלֶק יְהוָה עִמּוֹ יַעֲקֹב חֵבֶל נִחְלָתוֹ:
אֲרִי חֵלְקָא דִּי עֻמָּה יַעֲקֹב עֲדָב אַחְסָנָתָהּ:
יִמְצָאָהּ בְּאַרְצָא מִדְבָּר וּבְתַחֲוֹ יִלָּל יִשְׁמֹן
יִסְכְּבָנָהּ וַיִּבְנֶנָּהּ וַיִּצְרְנָהּ פְּאִישׁוֹן עֵינֶיהָ: יִמְצָאָהּ
בְּאַרְצָא מִדְבָּר וּבְתַחֲוֹ יִלָּל יִשְׁמֹן יִסְכְּבָנָהּ וַיִּבְנֶנָּהּ
וַיִּצְרְנָהּ פְּאִישׁוֹן עֵינֶיהָ: סְפִיק צְרִפְיָהּ בְּאַרְעָא
מִדְבָּרָא וּבֵית צִחְנָא אַתָּר דִּי לִית מָא אֲשֶׁרֶנּוּן
סְחוּר סְחוּר לְשִׁכְנָתָהּ אֲלַפְנוֹן פְּתַגְמֵי אוּרִיתָא
נִטְרָנוּן כְּכַת עֵינִיהוֹן: כִּי בְּנִשְׁרָל יַעֲרִיר קִנּוּ עַל־
גּוֹזְלוֹ וַיִּרְחַף יִפְרֹשׁ בְּנִפְיוֹ יִקְחָהּ וַיִּשְׁאַהּ עַל־
אֲבָרְתָּהּ: בְּנִשְׁרָל יַעֲרִיר קִנּוּ עַל־גּוֹזְלוֹ וַיִּרְחַף יִפְרֹשׁ
בְּנִפְיוֹ יִקְחָהּ וַיִּשְׁאַהּ עַל־אֲבָרְתָּהּ: בְּנִשְׁרָא דְמַחֲשִׁישׁ
לְקַנָּה עַל בְּנוּהִי מִתְחַפֵּף פְּרִיס גְּדַפְּוּהִי מְקַבְּלָהּ
מִנְטְלָהּ עַל תְּקוּף אֲבֻרָהּ: כִּי יְהוָה בְּרַד יִנְחֶנּוּ
וַאֲנִין עִמּוֹ אֵל גִּבּוֹר: יְהוָה בְּרַד יִנְחֶנּוּ וַאֲנִין עִמּוֹ
אֵל גִּבּוֹר: יִי בְּלַחֲדוּהִי עֲתִיד לְאַשְׁרִיּוּתָהּ
בְּעֻלְמָא דְהוּא עֲתִיד לְאַתְחַדְתָּא וְלֹא יִתְקַיֵּם
קְדָמוּהִי פְלַחַן טַעוֹן:

שְׁלִישִׁי יִרְפְּבָהּ כְּתִיב עַל־בְּמוֹתֵי קָרִי עַל־בְּמִתִּי
אַרְצָא וַיֵּאכֹל תְּנוּבַת שְׂדֵי וַיִּנְקְהוּ דְּבִשׁ מִסְּלַע
וַיִּשְׁמֹן מִחֲלָמִישׁ צוּר: יִרְפְּבָהּ עַל־בְּמִתִּי אַרְצָא
וַיֵּאכֹל תְּנוּבַת שְׂדֵי וַיִּנְקְהוּ דְּבִשׁ מִסְּלַע וַיִּשְׁמֹן
מִחֲלָמִישׁ צוּר: אֲשֶׁרֶנּוּן עַל תְּקַפֵּי אֲרַעָא וְאוּכְלָנוּן
בֵּית סְנְאִיָּהּ וַיִּתֵּב לְהוֹן בֵּית שְׁלִישִׁי קְרוּיִן וְנִכְסֵי
יְתִבֵי בְּרַפִּין תְּקִיפִין: יִתְחַמָּאת בְּקָר וְחֵלֶב צֹאן
עִם־חֵלֶב בְּרִים וְאִילִים בְּגִיבִישׁוֹן וְעִתּוּדִים
עִם־חֵלֶב בְּלִיּוֹת חֲטָא וְדִם־עֵגֶב תִּשְׁתַּהֲחֶמֶר:

אֲהַאֲנוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ
אֲמַר־יָפִי: אֲהַאֲנוּ הַשָּׁמַיִם וְאֲדַבְּרָה וְתִשְׁמַע הָאָרֶץ
אֲמַר־יָפִי: אֲצִיתוּ שְׁמִיָּא וְאֶמְלֵל וְתִשְׁמַע אֲרַעָא
אֲמַר־יָפִי: בְּיַעֲרָא בְּמִטְרָא לְקַחֵי תִּגְלָא כְּפִטָּל
אֲמַרְתִּי בְּשַׁעֲרֵים עַל־דִּישָׁא וְכַרְבִּיכִים עַל־י
עֵשֶׂב: יַעֲרָא בְּמִטְרָא לְקַחֵי תִּגְלָא כְּפִטָּל אֲמַרְתִּי
בְּשַׁעֲרֵים עַל־דִּישָׁא וְכַרְבִּיכִים עַל־יַעֲשֵׂב: יִבְסֵם
כְּמִטְרָא אֲוִלְפָנִי יִתְקַבֵּל כְּפִטָּל מִימְרֵי כְּרוּחֵי
מִטְרָא דְנִשְׁבִּין עַל דְּתַאָּה וְכַרְסִיסֵי מְלֻקְשָׁא דִּי
עַל עֵשֶׂב: כִּי שָׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גְדֻלָּה
לְאַלְהֵינוּ: כִּי שָׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גְדֻלָּה
לְאַלְהֵינוּ: אֲרִי בְּשָׂמָא דִּי אֲנָא מְצַלִּי הָבוּ רְבוּתָא
קִדְם אֱלֹהֵנָא: הַצּוֹר תְּמִים פְּעֻלָּא כִּי כָל־דְּרָכֵינוּ
מִשְׁפָּט אֵל אֲמוּנָה וַאֲנִין עוֹל צְדִיק וַיִּשֶׁר הוּא:
הַצּוֹר תְּמִים פְּעֻלָּא כִּי כָל־דְּרָכֵינוּ מִשְׁפָּט אֵל
אֲמוּנָה וַאֲנִין עוֹל צְדִיק וַיִּשֶׁר הוּא: תְּקִיפָא
דְּשְׁלָמִין עוֹבְדוּהִי אֲרִי כָל אֲרַחְתָּהּ דִּינָא אֱלֹהָא
מְהִימָנָא דְמֵן קְדָמוּהִי עוֹלָה לֹא נִפֵּק דְמֵן קִדְם וְכִי
וְקָשִׁיט הוּא: הַשַּׁחַת לוֹ לֹא בְּנִינוּ מוֹמָם דּוֹר
עָקֵשׁ וּפְתִלְתִּל: שַׁחַת לוֹ לֹא בְּנִינוּ מוֹמָם דּוֹר
עָקֵשׁ וּפְתִלְתִּל: חֲבִילוֹ לְהוֹן לֹא לֵה בְּנִיָּא דִּי
פִּלְחוּ לְטַעוּתָא דְרָא דְאַשְׁנִי עוֹבְדוּהִי וְאַשְׁתַּנִּי:
וְהִלְיָהּ תִּגְמְלוּ־זֹאת עִם גִּבּוֹר וְלֹא חֲכָם
הִלּוּ־הוּא אֲבִיד קִנְיָא הוּא עֵשֶׂךְ וַיִּכְנַע:
הִלְיָהּ תִּגְמְלוּ־זֹאת עִם גִּבּוֹר וְלֹא חֲכָם הִלּוּ־הוּא
אֲבִיד קִנְיָא הוּא עֵשֶׂךְ וַיִּכְנַע: הָא קִדְם יִי אַתּוּן
גְּמִלִין דָּא עֲמָא דְקַבִּילוּ אוּרִיתָא וְלֹא חֲכִימוּ הָלֹא
הוּא אֲבוּד וְאַתָּה דִּי לֵה הוּא עֲבָדֵךְ וְאַתְּקִנְךָ:

שְׁנִי וְכָל יְמוֹת עוֹלָם בְּנֵינוּ שְׁנוֹת דֶּר וְדֶר שְׁאֵל
אֲבִיד וַיִּגְדֵּךְ וַיִּקְנֵךְ וַיִּאֲמַר־לָךְ: וְכָל יְמוֹת עוֹלָם
בְּנֵינוּ שְׁנוֹת דֶּר וְדֶר שְׁאֵל אֲבִיד וַיִּגְדֵּךְ וַיִּקְנֵךְ
וַיִּאֲמַר־לָךְ: אֲדַבְּרָה דְמֵן עֲלָמָא אֲסַתְפֵּל בְּשַׁנִּי
דֶּר וְדֶר שְׁאֵל אֲבוּד וַיְחִי לָךְ סְבִיב וַיִּימְרוּן לָךְ:

אֲכַעֲיָסָם: הֵם קָנְאוּנִי בְּלֹא-אֵל פְּעֻסוֹנִי בְּהַבְלִיהֶם
וְאֲנִי אֲקִנְיָאֵם בְּלֹא-עֵם בְּגוֹי נָכַל אֲכַעֲיָסָם: אֲנוּן
אֲקִנְיָאוֹ קִדְמִי בְּלֹא דַחְלָא אֲרָגִיזוֹ קִדְמִי בְּפִלְחֹן
טַעֲנוֹן וְאֲנִי אֲקִנְנוֹן בְּלֹא עֵם בְּעֻמָּא טַפְשָׁא
אֲרָגִזְנוֹן: כִּי פִּירָאֵשׁ קִדְחָהּ בְּאִפִּי וְתִיקַד עַד-
שָׁאוּל תַּחֲתִית וְתֹאכַל אֶרֶץ וִיבֹלָה וְתִלְחַט
מוֹסְרֵי הָרִים: פִּירָאֵשׁ קִדְחָהּ בְּאִפִּי וְתִיקַד עַד-
שָׁאוּל תַּחֲתִית וְתֹאכַל אֶרֶץ וִיבֹלָה וְתִלְחַט מוֹסְרֵי
הָרִים: אֲרִי קְדוּם תִּקִּיף כְּאִשָּׁא נִפֵּק מִקִּדְמִי בְּרָגִזוֹ
וְשָׁצִי עַד שָׁאוּל עָרְאִית וְאֶסְף אֶרְעָא וְעִלְלַתְהָ
וְשָׁצִית עַד סִיפֵי טוּרִיָּא: כִּי אֶסְפָּה עֲלִימוֹ רַעוּת
חֲצִי אֶכְלֶה-בָּם: אֶסְפָּה עֲלִימוֹ רַעוּת חֲצִי אֶכְלֶה-
בָּם: אֶסְף עֲלִיָּהוֹן בִּישִׁין מִכְתְּשֵׁי אֲשָׁצִי בַּהוֹן:
כִּי מוֹזִי רָעַב וְלַחְמִי רֶשֶׁף וְקִטְבִּי מְרִירִי וְשֹׁן
בְּהֵמַת אֲשִׁלַּח-בָּם עִם-חֲמַת זַחְלִי עֶפְרָי: מוֹזִי
רָעַב וְלַחְמִי רֶשֶׁף וְקִטְבִּי מְרִירִי וְשֹׁן-בְּהֵמַת אֲשִׁלַּח-
בָּם עִם-חֲמַת זַחְלִי עֶפְרָי: נִפְיַחִי כֶּפֶן וְאֶכּוּלִי עוֹף
וּכְתִישִׁי רוּחִין בִּישִׁין וְשֹׁן חַיּוֹת בְּרָא אֲגָרִי בַּהוֹן
עִם חֲמַת תַּנִּינָא דְזַחְלִין בַּעֲפָרָא: כִּי מַחוּץ
תִּשְׁפֹּל-חֶרֶב וּמַחֲדָרִים אֵימָה גַם-בְּחוּר גַם-
בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם-אִישׁ שִׁיבָה: מַחוּץ תִּשְׁפֹּל-חֶרֶב
וּמַחֲדָרִים אֵימָה גַם-בְּחוּר גַם-בְּתוּלָה יוֹנֵק עִם-
אִישׁ שִׁיבָה: מִבְּרָא תַחֲכַל חֶרֶבָא וּמִתְּנוּנָא חֶרֶגַת
מוֹתָא אֶף עוֹלְמִיָּהוֹן אֶף עוֹלְמַתְהוֹן יִנְקִיָּהוֹן עִם
אִנֶּשׁ סְבִיָּהוֹן: כִּי אִמְרַתִּי אִפְאִיָּהֶם אֲשִׁבִּיתָהּ
מֵאִנֶּשׁ וְכֹרֶם: אִמְרַתִּי אִפְאִיָּהֶם אֲשִׁבִּיתָהּ מֵאִנֶּשׁ
וְכֹרֶם: אִמְרִית אַחוּל רִגְזִי עֲלִיָּהוֹן וְאֲשָׁצְנוֹן אֲבִטֵּל
מִבְּנֵי אֲנָשָׁא דּוּכְרִיָּהוֹן: כִּי לֹוִלִי פְעַם אוֹיֵב אֲגוּר
פְּוִי-נִבְרוֹ צְרִימוֹ פְּוִי-אִמְרוֹ יִדְנוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה
פָּעַל כִּלְזָתָא: לֹוִלִי פְעַם אוֹיֵב אֲגוּר פְּוִי-נִבְרוֹ
צְרִימוֹ פְּוִי-אִמְרוֹ יִדְנוּ רָמָה וְלֹא יְהוָה פָּעַל כִּלְ-
זָתָא: אֲלוּלָפוֹן רִגְזָא דְסִנְיָה כְּנִישׁ דִּילְמָא יִתְרַבֵּר
בַּעַל דְּכַבָּא דִּילְמָא יִימְרוּן יִדְנָא תְּקִיפַת לָנָא וְלֹא
מִן קִדְם יִי תֹות כֹּל דָּא: כִּי פִירָגִי אֲבַד עֲצוֹת

חֲמַת בְּקָר וְחֹלֶב צֹאן עִם-חֹלֶב פְּרִים וְאִילִים
בְּגִירֵשׁוֹן וְעֵתוּדִים עִם-חֹלֶב פִּלּוֹת חֲמָה וְדִם-עֵגֶב
תִּשְׁתַּחֲחֶמֶר: יְהִב לַהוֹן בֹּזֵת מִלְכִּיָּהוֹן וְשִׁלְטִיָּהוֹן
עִם עֵתֵר רַבְרִבִּיָּהוֹן וְתַקְפִּיָּהוֹן עֻמָּא דְאַרְעִיָּהוֹן
וְאַחֲסִנְתְּהוֹן עִם בֹּזֵת חִלְיָהוֹן וּמִשְׁרִיתְהוֹן וְדִם
גְּבִרִיָּהוֹן אִיתְשַׁד כְּמִיָּא: מוֹ וְיִשְׁמֹן יִשְׁרוֹן וִיבְעֹט
שְׁמִנְתָּ עֵבֶית פְּשִׁית וַיִּטֵּשׁ אֱלֹהִי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל
צוּר יִשְׁעָתוֹ: וְיִשְׁמֹן יִשְׁרוֹן וִיבְעֹט שְׁמִנְתָּ עֵבֶית
פְּשִׁית וַיִּטֵּשׁ אֱלֹהִי עֲשָׂהוּ וַיִּנְבֵּל צוּר יִשְׁעָתוֹ:
וְעֵתֵר יִשְׂרָאֵל וְכַעַט אֲצִלַּח תְּקוּף קִנָּא נִכְסִין
וְשִׁבְק פִּלְחֹן אֱלֹהָא דְעִבְדָּהּ וְאַרְגִּזוֹ קִדְם תְּקִיפָא
דְּפִרְקָה: מוֹ וְקִנְאָהוּ בּוֹרִים בְּתוֹעֵבַת יִכְעִיסָהוּ:
יִקְנָאָהוּ בּוֹרִים בְּתוֹעֵבַת יִכְעִיסָהוּ: אֲקִנְיָאוֹ
קִדְמוּהִי בְּפִלְחֹן טַעֲנוֹן בְּתוֹעֵבַת אֲרָגִיזוֹ קִדְמוּהִי:
וְיִזְבְּחוּ לִשְׁדִּים לֹא אֱלֹהִי אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם
חֲדָשִׁים מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוּם אֲבַתִּיכֶם:
וְיִזְבְּחוּ לִשְׁדִּים לֹא אֱלֹהִי אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם חֲדָשִׁים
מִקֶּרֶב בָּאוּ לֹא שְׁעָרוּם אֲבַתִּיכֶם: דְּבָחוּ לִשְׁדִּין
דְּלִית בַּהוֹן צְרוּף דְּחֵלֵן דְּלֹא יִדְעוּן חֲדָתָא דִּי
מִקְרִיב אֲתַעֲבִידָא לֹא אֲתַעֲסִקוּ בַּהוֹן אֲבַתִּיכֶם:
יִי צוּר יִלְדֵּךְ תִּשְׁ וְתִשְׁכַּח אֵל מַחֲלֵלְךָ: צוּר
יִלְדֵּךְ תִּשְׁ וְתִשְׁכַּח אֵל מַחֲלֵלְךָ: דַּחְלָא תְּקִיפָא
דְּבָרָךְ אֲתַנְשַׁתָּא שְׁבַקְתָּא פִלְחֹן אֱלֹהָא דְעִבְדָּךְ:
רַבִּיעִי יִי וְיִרָא יְהוָה וַיִּנְאֵץ מִפְּעַם בְּגוֹי וּבִנְתָיו:
וְיִרָא יְהוָה וַיִּנְאֵץ מִפְּעַם בְּגוֹי וּבִנְתָיו: וְגִלִּי קִדְם יִי
וְתַקִּיף רִגְזָה מִדְּאַרְגִּיזוֹ קִדְמוּהִי בְּגִין וּבְגִין:
כִּי וַיֹּאמֶר אֲסַתִּירָה פְּנִי מֵהֶם אֲרָאָה מַה
אַחֲרֵיהֶם כִּי דוֹר תַּהֲפֹכֵת הֵמָּה בָּנִים לֹא-אֱמֹן
בָּם: וַיֹּאמֶר אֲסַתִּירָה פְּנִי מֵהֶם אֲרָאָה מַה
אַחֲרֵיהֶם כִּי דוֹר תַּהֲפֹכֵת הֵמָּה בָּנִים לֹא-אֱמֹן בָּם:
וְאִמֵּר אֶסְלַק שְׁכִנְתִּי מִנְּהוֹן גִּלִּי קִדְמִי מָא יְהִי
כְּסוּפִיָּהוֹן אֲרִי דְרָא דְאַשְׁגִּיו אֲנוּן בְּנִיָּא דְלִית בַּהוֹן
הִימְנוּ: כִּי הֵם קָנְאוּנִי בְּלֹא-אֵל פְּעֻסוֹנִי
בְּהַבְלִיהֶם וְאֲנִי אֲקִנְיָאֵם בְּלֹא-עֵם בְּגוֹי נָכַל

כִּי יֵרָאֶה כִּי־אֲזַלְתָּ יָד וְאַפָּס עָצוֹר וְעֹזֹב: אָרִי דִין
 יִי דִינָא דַעְמָה וּפְרָעֻנָּתָה עֲבֹדְהִי צִדִּיקָא יִתְפָּרַע
 אָרִי גָלִי קְדָמוּהִי דְבַעְדָּן דִּתְתַּקַּף עֲלֵיהוֹן מִחַת
 סָנְאָה יְהוֹן מִשְׁלֹטְלִין וּשְׁבִיקִין: לֹא וְאָמַר אֲנִי
 אֱלֹהִימוֹ צוֹר חֲסִיו בּוֹ: וְאָמַר אֲנִי אֱלֹהִימוֹ צוֹר חֲסִיו
 בּוֹ: וַיִּימַר אֵן דִּחְלֵתְהוֹן תְּקִיפָא דְהוּוֹ רַחֲיִצִין בַּה:
 לֹא אֲשֶׁר חֲלָב וּבְחִימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יִין נְסִיכָם
 יָקוּמוּ וְיַעֲזֹרְכֶם יְהִי עֲלֵיכֶם סִתְרָה: אֲשֶׁר חֲלָב
 וּבְחִימוֹ יֹאכְלוּ יִשְׁתּוּ יִין נְסִיכָם יָקוּמוּ וְיַעֲזֹרְכֶם יְהִי
 עֲלֵיכֶם סִתְרָה: דִּי תֵרַב נְכֻסְתְּהוֹן הוּוֹ אַכְלִין שְׁתָּן
 חֲמַר נְסִפִּיהוֹן יָקוּמוֹן פֻּעֵץ וּסְעֻדוֹנְכוֹן יְהוֹן
 עֲלִיכוֹן מִגֵּן: לֹא רָאוּ | עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאֵין
 אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה מַחְצָתִי וְאֲנִי
 אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל: רָאוּ | עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי
 הוּא וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי אֲנִי אֲמִית וְאַחִיָּה מַחְצָתִי
 וְאֲנִי אֶרְפָּא וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל: חֲזוּ פֻעֵץ אָרִי אָנָּה
 אָנָּה הוּא וְלִית אֲלֵה בַר מִנִּי אָנָּה מִמִּית וּמַחַה
 מַחֲינָא וְאַף מַסִּינָא וְלִית מִן יְדֵי מִשׁוּב:

שִׁישׁ מ כִּי־אֲשָׂא אֱלֹהִים יְדִי וְאֶמְרָתִי חִי אֲנֹכִי
 לְעֹלָם: כִּי־אֲשָׂא אֱלֹהִים יְדִי וְאֶמְרָתִי חִי אֲנֹכִי
 לְעֹלָם: אָרִי אֶתְקַנִּית בְּשִׁמְיָא בֵּית שְׁכֻנָּתִי וְאַמְרִית
 קִים אָנָּה לְעֹלָמִין: מֵא אִם־שְׁנוּתִי בְּרַק חֲרָפִי
 וְתֹאחֲזוּ בְּמִשְׁפַּט יְדִי אֲשִׁיב נָקֻם לְצָרִי וְלִמְשֻׁנָּי
 אֲשֹׁלֵם: אִם־שְׁנוּתִי בְּרַק חֲרָפִי וְתֹאחֲזוּ בְּמִשְׁפַּט יְדִי
 אֲשִׁיב נָקֻם לְצָרִי וְלִמְשֻׁנָּי אֲשֹׁלֵם: אִם עַל חַד
 תִּרְיִן כְּחֲזוּ בְּרַקָּא מִסּוּף שְׁמֵיָא וְעַד סוּף שְׁמֵיָא
 תִּתְגַּלִּי חֲרָפִי וְתִתְקַף בְּדִינָא יְדִי אֶתִּיב פְּרָעֻנָּתָא
 לְסָנְאִי וּלְבַעֲלִי דְכָבִי אֲשֹׁלֵם: מֵא אֲשַׁכֵּיר חֲצִי
 מִדָּם וְחֲרָפִי תֹאכַל בְּשׂוֹר מִדָּם חֲלָל וְשִׁבְיָה
 מִרָּאשׁ פְּרָעוֹת אוֹיֵב: אֲשַׁכֵּיר חֲצִי מִדָּם וְחֲרָפִי
 תֹאכַל בְּשׂוֹר מִדָּם חֲלָל וְשִׁבְיָה מִרָּאשׁ פְּרָעוֹת אוֹיֵב:
 אַרְוִי גִירִי מִדָּמָא וְחֲרָפִי תִקְטוֹל בְּעַמְמֵיָא מִדָּם
 קְטִילָן וְשִׁבְיָן לְאַעְדָּאָה כְּתָרִין מִרִּישׁ סָנְאָה וּבַעֲל
 דְכָבָא: מֵא תִרְנִינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דִם־עֲבָדִיו יִקּוּם

הַמָּה וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה: כִּי־נָוִי אֲכַר עֲצוֹת הַמָּה
 וְאֵין בָּהֶם תְּבוּנָה: אָרִי עִם מַאֲבָדִי עֲצָה אֲנוֹן וְלִית
 בַּהוֹן סוּכְלָתְנוּ:

חֲמִישִׁי כֹּס לֹו חֲכָמוּ יִשְׁפִּילוּ זֹאת יִכְיֵנו
 לְאַחֲרִיתָם: לֹו חֲכָמוּ יִשְׁפִּילוּ זֹאת יִכְיֵנו
 לְאַחֲרִיתָם: אֱלוֹ חֲכִימוֹ אֶסְתַּפְּלוּ בְּדָא סָבְרוּ מָא
 יְהִי בְּסוּפִיָּהוֹן: לֹא אִיכָּה יִרְדָּף אַחַד אֶלְף וּשְׁנַיִם
 יָנִיסוּ רִבְכָּה אִם־לֹא כִי־צוּרָם מִכָּרָם וַיהוָה
 הַסְּגִירָם: אִיכָּה יִרְדָּף אַחַד אֶלְף וּשְׁנַיִם יָנִיסוּ
 רִבְכָּה אִם־לֹא כִי־צוּרָם מִכָּרָם וַיהוָה הַסְּגִירָם:
 אַכְדִּין יִרְדּוּף חַד אֶלְפָא וְתָרִין יַעֲרֻקוֹן לְרַבּוּתָא
 אֶלְהֵן אָרִי תְקִיפְהוֹן מְסֻרְנוֹן וַיִּי אֲשַׁלְמְנוֹן: לֹא כִי
 לֹא כְּצוּרָנוּ צוּרָם וְאִיכְיֵנו פְּלִילִים: כִּי לֹא כְּצוּרָנוּ
 צוּרָם וְאִיכְיֵנו פְּלִילִים: אָרִי לֹא כְּתַקְפָּנָא תְּקַפְּהוֹן
 וּבַעֲלִי דְכְּבָנָא הוּוֹ דִּינָא: לֹא כִי־מִנְּפָן סָדֵם גִּפְנָם
 וּמִשְׁדָּמַת עֲמֵרָה עֲנַבְמוֹ עֲנִב־רֹושׁ אֲשַׁפְּלַת
 מְרֹרֶת לָמוּ: כִי־מִנְּפָן סָדֵם גִּפְנָם וּמִשְׁדָּמַת עֲמֵרָה
 עֲנַבְמוֹ עֲנִב־רֹושׁ אֲשַׁפְּלַת מְרֹרֶת לָמוּ: אָרִי
 כְּפִרְעֻנּוֹת עֲמָא דְסָדוּם פְּרָעֻנוּתְהוֹן וְלִקּוּתְהוֹן כַּעַם
 עֲמֵרָה מַחְתְּהוֹן בִּישִׁין כְּרִשִׁי חוּזִין וְתַשְׁלַמַת
 עוֹבְדֵיהוֹן כְּמִרְרוּתְהוֹן: לֹא חֲמַת תְּנִינִים יִינָם
 וְרֹאשׁ פְּתָנִים אֲכֹר: חֲמַת תְּנִינִים יִינָם וְרֹאשׁ
 פְּתָנִים אֲכֹר: הָא כְּמֹרֶת תְּנִינָא פִּס פְּרָעֻנוּתְהוֹן
 וּכְרִישׁ פְּתָנִי חוּזִין אֲכֹרָאִין: לֹא הִלֵּא־הוּא כְּמָם
 עִמָּדִי חֲתוּם בְּאוּצְרָתִי: הִלֵּא־הוּא כְּמָם עִמָּדִי
 חֲתוּם בְּאוּצְרָתִי: הִלֵּא כָּל עוֹבְדֵיהוֹן גִּלְן קְדָמִי
 גִּנְיִזִין לְיוֹם דִּינָא בְּאוּצְרִי: לֹא לִי נָקֻם וְשָׁלֵם לְעַת
 תְּמוּט רִגְלָם כִּי קְרוּב יוֹם אִידָם וְחֹשׁ עֲתֵדַת
 לָמוּ: לִי נָקֻם וְשָׁלֵם לְעַת תְּמוּט רִגְלָם כִּי קְרוּב יוֹם
 אִידָם וְחֹשׁ עֲתֵדַת לָמוּ: קְדָמִי פְּרָעֻנוּתָא וְאַנָּה
 אֲשֹׁלֵם לְעַד דִּיגְלוֹן מִאַרְעָהוֹן אָרִי קָרִיב יוֹם
 תְּבָרְהוֹן וּמִבַּע דַּעֲתִיד לְהוֹן: לֹא כִי־יִדִין יְהוָה עִמּוֹ
 וְעַל־עֲבָדִיו יִתְנַחֵם כִּי יֵרָאֶה כִּי־אֲזַלְתָּ יָד וְאַפָּס
 עָצוֹר וְעֹזֹב: כִּי־יִדִין יְהוָה עִמּוֹ וְעַל־עֲבָדִיו יִתְנַחֵם

וּנְקָם יָשִׁיב לְצִרְיָו וּכְפָר אֲדַמְתּוּ עִמּוֹ: הֲרִנִּינוּ גוֹיִם עִמּוֹ כִּי דַם-עֲבָדָיו יָקוּם וּנְקָם יָשִׁיב לְצִרְיָו וּכְפָר אֲדַמְתּוּ עִמּוֹ: פ' שָׁבְחוּ עֲמָמָא עִמָּה אַרִי פְרַעְנוֹת עֲבָדוּהִי צִדִּיקָא יִתְפָּרַע וּפְרַעְנוֹת יִתִּיב לְסִנְאוּהִי וּיְכַפֵּר עַל אֲרָעָה וְעַל עַמָּה:

שביעי מו' וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַשִּׁירָה-הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשִׁיעַ בִּן-נּוֹן: וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַשִּׁירָה-הַזֹּאת בְּאָזְנֵי הָעָם הוּא וְהוֹשִׁיעַ בִּן-נּוֹן: וְאַתָּה מֹשֶׁה וּמִלֵּיל יֵת כָּל פִּתְגָמֵי תְשַׁבְּחָתָא הָדָא קָדָם עַמָּה הוּא וְהוֹשִׁיעַ בֶּר נּוֹן: מַה וַיִּכָּל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל: וַיִּכָּל מֹשֶׁה לְדַבֵּר אֶת-כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל: וְשָׂצִי מֹשֶׁה לְמַלְלָא יֵת כָּל פִּתְגָמָא הָאֵלֶּיךָ עִם כָּל יִשְׂרָאֵל: מו' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שִׁימוּ לְבַבְכֶּם לְכָל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנִי מַעֲיֵד בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּצּוּם אֶת-בְּנֵיכֶם לְשֹׁמֵר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שִׁימוּ לְבַבְכֶּם לְכָל-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר אֲנִי מַעֲיֵד בְּכֶם הַיּוֹם אֲשֶׁר תִּצּוּם אֶת-בְּנֵיכֶם לְשֹׁמֵר לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: וְאָמַר לַהֲוֹן שׁוּוּ לִפְכוֹן לְכָל פִּתְגָמָא דִּי אָנָּה מִסְהַד בְּכוֹן יוֹמָא דִּין דִּי תִפְקֹדְנוֹן יֵת בְּנִיכוֹן לְמִשְׁר לְמַעַבְד יֵת כָּל פִּתְגָמֵי אוֹרִיתָא הָדָא: מו' כִּי לֹא-דָבָר רַק הוּא מִכֶּם כִּי-הוּא חַיִּיכֶם וּבִדְבַר הוּא תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ: כִּי לֹא-דָבָר רַק הוּא מִכֶּם כִּי-הוּא חַיִּיכֶם וּבִדְבַר הוּא תֵּאָרִיכוּ יָמִים עַל-הָאָדָמָה אֲשֶׁר אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-הַיַּרְדֵּן שְׁמָה לְרִשְׁתָּהּ: אַרִי לֹא פִתְגָם רָקָא הוּא מִנְכוֹן אַרִי הוּא חַיִּיכוֹן וּבִפִּתְגָמָא הָדִין תּוֹרְכוֹן יוֹמִין עַל אֲרָעָא דִּי אַתּוֹן עֹבְרִין יֵת יִרְדְּנָא תָמָן לְמִירְתָּה:

מפסיר פ' מַח וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם

הַזֶּה לֵאמֹר: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה לֵאמֹר: וּמִלֵּיל יֵי עִם מֹשֶׁה בְּכוֹן יוֹמָא הָדִין לְמִימָר: מַח עֲלֵה אֶל-הָרֹם הָעֹבְרִים הַזֶּה הֲרִנְבוּ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יַרְחוֹ וְרָאֵה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה: עֲלֵה אֶל-הָרֹם הָעֹבְרִים הַזֶּה הֲרִנְבוּ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-פְּנֵי יַרְחוֹ וְרָאֵה אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה: סק לְטוֹרָא דְעֲבָרָאֵי הָדִין טוֹרָא דְנָבוּ דִּי בְּאֲרָעָא דְמוֹאָב דִּי עַל אֶפֶי יַרְחוֹ וְחִזִּי יֵת אֲרָעָא דְכְנַעַן דִּי אָנָּה יִהְיֶה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֶחָזָה: נִזְמַת בְּהָרֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שְׁמָה וְהָאֶסְפָּה אֶל-עַמְּיֹד בְּאֶשְׁרֵי-מֵת אַהֲרֹן אֲחִידֶךָ בְּהָרֹם הַהוּא וַיֹּאסֶפֶה אֶל-עַמְּיוֹ: וְזִמַּת בְּהָרֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹלֶה שְׁמָה וְהָאֶסְפָּה אֶל-עַמְּיֹד בְּאֶשְׁרֵי-מֵת אַהֲרֹן אֲחִידֶךָ בְּהָרֹם הַהוּא וַיֹּאסֶפֶה אֶל-עַמְּיוֹ: וּמוֹת בְּטוֹרָא דִּי אֶת סֶלֶק לְתַמָּן וְאַתְּכַנֵּש לְעַמְּךָ כְּמָא דְמִית אַהֲרֹן אַחֲוֶךָ בְּהָרֹם טוֹרָא וְאַתְּכַנֵּש לְעַמָּה: נא עַל אֲשֶׁר מַעֲלַתֶּם בִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי-מְרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְּבַר-צֶן עַל אֲשֶׁר לֹא-קִדְשְׁתֶּם אוֹתִי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל אֲשֶׁר מַעֲלַתֶּם בִּי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי-מְרִיבַת קֹדֶשׁ מִדְּבַר-צֶן עַל אֲשֶׁר לֹא-קִדְשְׁתֶּם אוֹתִי בַתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל דִּי שִׁקְרָתוֹן בְּמִימָרִי בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִי מִצּוֹת רָקָם מִדְּבַרָא דְצֶן עַל דִּי לֹא קִדְשְׁתוֹן יִתִּי בְּגוֹ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: נב' כִּי מִגֵּדֶר תִּרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ וְשְׁמָה לֹא תִבּוֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: כִּי מִגֵּדֶר תִּרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ וְשְׁמָה לֹא תִבּוֹא אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אֲנִי נֹתֵן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: אַרִי מִקְבֵּל תַּחֲזִי יֵת אֲרָעָא וּלְתַמָּן לֹא תַעֲוִל לְאֲרָעָא דִּי אָנָּה יִהְיֶה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

פ פ פ נ"ב פסוקים, כל"ב סימן.

הפטרה לפרשת האזינו בשמואל ב פרק כב

כשחל בין כיפור לסוכות מפטירין "וידבר דוד", וכשחל בשבת שובח, מפטירין "שובה ישראל".

א וידבר דוד ליהוה את־דברי השירה הזאת ביום הציל יהוה אתו מכף כל־איביו ומכף שאול:
ב ויאמר יהוה סלעי ומצדתי ומפלטי־לי: ג אלהי צורי אחסה־בו מגלי וקרן ישעי משגבי ומנוסי
משעי מחמם תשעני: ד מהלל אקרא יהוה ומאיבי אושע: ה כי אפפני משברי־מות נחלי בליעל
יבעתני: ו חבלי שאול סבני קדמני מקשי־מות: ז בצר־לי אקרא יהוה ואל־אלהי אקרא וישמע
מהיכלו קולי וישועתי באזניו: ח ויתנעש ותרעש הארץ מוסדות השמים ירגזו ויתנעשו כי־חרח
לו: ט עלה עשן באפו ואש מפיו תאכל גחלים בערו ממנו: י ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו:
יא וירפב על־כרוב ויעף וירא על־כנפירוח: יב וישת חשך סביבתיו ספות חשתי־מים עבי
שחקים: יג מננה נגדו בערו גחלי־אש: יד ירעם מן־שמים יהוה ועליון יתן קולו: טו וישלח חצים
ויפיצם ברק ויהם: טז ויראו אפקי זם יגלו מוסדות תבל בנגעת יהוה מנשמת רוח אפו: יז ישלח
ממרום יקחני ומשני ממים רבים: יח וצילני מאיבי עז משנאי כי אמצו ממני: יט יקדמני ביום
אידי ויהי יהוה משען לי: כ ויצא למרחב אתי יחלצני כי־חפץ בי: כא וגמלני יהוה בצדקתי כב
ידי ישיב לי: כב כי שמרתי דרכי יהוה ולא רשעתי מאלהי: כג כי כל־משפטיו לנגדי וחקותיו
לא־אסור ממנה: כד ואהיה תמים לו ואשתמרה מעוני: כה וישב יהוה לי בצדקתי כברי לנגד
עיניו: כו עם־חסיד תתחסד עם־גבור תמים תתם: כז עם־נצר תתבר ועם־עקש תתפל:
כח ואת־עם עני תושיע וענייך על־רמים תשפיל: כט כי־אתה גירי יהוה ויהוה יגיה חשבי: ל כי
בכה ארוץ גדוד באלהי אדלג־שור: לא האל תמים דרכו אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל
החסים בו: לב כי מ־אל מבִלְעֵדי יהוה ומי צור מבִלְעֵדי אלהינו: לג האל מעוזי חיל ויתר תמים
דרכי: לד משוה רגלי באילות ועל־במתי יעמידני: לה מלמד ידי למלחמה ונחת קשת־נחושה
זרעתי: לו ותתן־לי מגן ישעך ונתתך תרבני: לו תרחיב צעדי תחתני ולא מעדו קרסלי: לח ארדפה
איבי ואשמידם ולא אשוב עד־כלותם: לט ואכלם ואמחצם ולא יקומו ויפלו תחת רגלי: מ ותזרני
חיל למלחמה תכריע קמי תחתני: מא ואיבי תתה לי ערף משנאי ואצמיתם: מב ישעו ואין משיע
אל־יהוה ולא ענם: מג ואשחקם כעפר־ארץ כמי־ט־חוצות אדקם ארקעם: מד ותפלגני מריבי עמי
תשמרני לראש גוים עם לא־ידעתי יעבדני: מה בני נצר ותבחשו־לי לשמע און ישמעו לי: מז בני
נצר יפלו ויחגרו ממסגרותם: מח ח־יהוה וברוך צורי ויִרָם אלהי צור ישעי: מח האל הנתן נקמה
לי ומריד עמים תחתני: מט ומוציא מאיבי ומקמי תרוממי מאיש חמסים תצילני: נ על־כן אודך
יהוה בגוים ולשמך אומר: נמגדול ישועות מלכו ועשה־חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד־עולם:

הפטרת שבת שובח בעמ' 23